N°. 46. **Donderdag 29 Januari 1903.** **2de Jaargang.**

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3 00
Afzonderlijke nummers. . . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending **f 1.** –

Prijs der advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels .	- 0.09
» » » 1000 » .	- 0.08
» » » 3000 » .	- 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Secretaris*, M. A. VAN HELKEREN, **204 Oranje-Nassaustraat**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **109 Laan Copes v. Cattenb.**

Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***Haagpoort 4***, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.– 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Voor den Noodlijdenden Javaan.

Wij sloten onze kas de vorige maal af met een restant van.	f 279.34
Tot aanvulling van de som, noodig voor de reis naar Indië van *mej. Cleverly*, de zuster van mevr. *v. Emmerik*, werd betaald	- 204.50
Zoodat er op 29 Januari overblijft:	f 74.84

Voor de reis van genoemde dame werd nog ontvangen – door mevrouw v. K. van A. V. te Nijmegen f 2.50 – dus in 't geheel f 300.

Mevrouw *Nellie van Kol* zendt ons nu, gedateerd Princenhage 25 Januari, het ondervolgende ter opname:

„De Reis van Miss Cleverly.

Deze zaak is thans beklonken. Sedert 16 Januari is Miss Cleverly in 't bezit van een passage-billet 2e klasse per Sindoro, Rott. Lloyd, waarmede zij 10 Februari a. s. van Southampton zal vertrekken.

De Rott. Lloyd gaf voor deze bijzondere gelegenheid 15 pct. reductie, wat de kosten van f 450 bracht op f 382.50. Hiervoor aan deze Mij nogmaals een hartelijk woord van dank, ook voor haar vriendelijkheid in zake inlichtingen, raadgevingen enz.

Zie hier de afrekening:

Den 26sten Dec. zonden wij van uit Brussel aan Miss Cleverly een wissel van fr. 252.30 = f 122 = 10 pond, voor kleine persoonlijke uitgaven en onkosten gedurende de reis. Maakt:	f 122.—
Den 13en Jan. haar passage-billet	ad » 382.50
Uitgaven . .	ad f 504.50
Voor het speciale doel ingekomen bij »Oost en West«	» » 300.00
Zoodat ten behoeve der Witte-Kruis-Kolonie, nog uit het fonds voor den Noodlijdenden Javaan is bijbetaald	f 204.50

Al de papieren op deze uitgaven betrekking hebbende, zijn door Mevrouw N. van Zuylen en Mej. Suze Groshans voor gezien geteekend.

In een hartelijk schrijven zegt Miss Cleverly dank voor al de genomen moeite. Ik breng dezen dank over aan al degenen, die tot het welslagen dezer onderneming bijdroegen.

Door het **„Ned. Sub-Comité voor zieke en behoeftige inlanders in de residentie Semarang"** is tot en met heden ontvangen aan bijdragen in contanten en op inschrijvingsbilletten:

Bedrag vorige opgave	f 19096.84
Van Mevrouw Verbrugge van 's-Gravendeel en Leerambacht de netto-opbrengst der soirée op 23 December ll.	- 11419.97
Afd. Groningen „Oost en West" van T. B.	- 2.50
H. G. te Hilversum	- 10.—
J. B. Scheveningen	- 25.—
J. S. „	- 10.—
Inteekenlijst Mevr. M. 's Hage	- 4.50
„ Mej. C. Leiden	- 16.—
Th. F. v. Amersfoort.	- 25.—
H. F. C. v. B. 's Hage	- 5.—
Totaal. .	30614.81

Den Haag, 25 Januari 1903.

De Penningmeester.
J. A. v. d. Loeff.

In ons vorig nummer hebben wij met een kort woord melding gemaakt van een eenvoudig, het gemoed aangrijpend artikel in „De Echo", van mej. **Jansz te Pangoengsèn** (Tapoe, Djoewana).

Dat artikel is eigenlijk een verslag over de maand November en behelst tevens de geldelijke verantwoording. Wij hebben voor het werk van mej. *Jansz* niet minder sympathie, dan voor dat van den heer *v. Emmerik* en voor d- *de Semarangsche plannen*.

Wij nemen daarom hier een deel van haar verslag over. Nadat zij heeft uitgelegd, hoe zij wenscht den noodlijdenden Inlander te helpen, niet alleen door voeding en verzorging, maar door hem arbeid te verschaffen, laat zij daarop volgen:

»Met de mannen gelukt dit al vrij wel; onder de vrouwen echter zijn er eenige luie, die altijd aangespoord en aangezet moeten worden. We geven nu allen die werken kunnen, ook den kinderen, loon naar verdienste (van 7½ cent tot 20 ct. per dag), waarvan de kosten voor het eten afgetrokken worden: — voor de vrouwen en kinderen 6 ct. per dag, voor de mannen 50 ct. per week, daar de rijst nu duur is en we f 6 per pikol moeten betalen. Nu kunnen ze ook allen zelf hunne kleeren betalen, behalve de zwakken en ziekelijken.

Eenige mannen zijn naar hunne desa's teruggegaan om hunne vrouwen en kinderen hier te halen. Eén van hen is reeds met drie kinderen teruggekomen: zijne vrouw was in dien tusschentijd overleden. — Door gebrek waarschijnlijk.— Zeer werd mijn hart geroerd door 't geen een man, die uit eene van de noodlijdende desa's hierheen kwam, mij vertelde van de ellende, die daar nog altijd geleden wordt: Ten bate van de bevolking heeft de Regeering den last gegeven, dat de gronden, voor rijstcultuur geschikt, niet met djagoeng of ketela beplant mochten worden, daar er te weinig rijst wordt verbouwd. Maar de bedoeling der Regeering is toch niet, dat daar, waar reeds djagoeng is geplant, en deze bijna in bloei staat, de karbouwen er in gedreven zullen worden, en de geheele oogst worde vernield? — Dat geschiedt in die desa op bevel der Inlandsche hoofden, zoo verhaalde de man; en de arme menschen weten nu niet, wat ze eten moeten. Is het wonder, dat de zaaipadi, door de Regeering hun gegeven, door hen als voedsel wordt gebruikt?

O, hoe verlang ik zelve naar die desa's te gaan en de menschen uittenoodigen, om op ons land te komen werken. Hebben ze hier een sommetje opgespaard, dan kunnen ze, als ze willen, weer naar hunne desa terugkeeren, waar ze dan voor hun spaargeld b. v. een paar karbouwen kunnen koopen, om er hunne sawah mee te bewerken.

Misschien brengen zij, die hunne vrouwen en kinderen zijn gaan halen, tevens eenige kameraden mee, zooals laatst ook het geval was. Maar de arme stakker, die toen meekwam, was zoo uitgeteerd en ziekelijk, dat hij het werken telkens moest opgeven. We raadden hem aan, eerst voldoende rust te nemen, dat hij op krachten kon komen; maar hij verlangde zóó aan 't werk te gaan, dat hij het telkens weer beproefde. Eindelijk kreeg hij dyssenterie, en binnen weinige dagen stierf hij. Zijne dankbaarheid was aandoenlijk.

»Ik kan het u en de mandoersvrouw« (die hem verpleegde) »niet vergelden al wat u aan mij doet«, zeide hij; »maar ik bid, dat God het u vergelde«.

De dood heeft deze maand vier uit ons midden weggenomen: twee kinderen, die met eene inwendige ziekte hier aankwamen, bovengenoemde man en de krankzinnige oude vrouw, die ook aan dyssentrie bezweek. Ik had haar in hare ziekte bij mij in huis genomen, daar Inlanders over 't algemeen bitter weinig medegevoel hebben voor krankzinnigen. Gelukkig was zij gedurende hare ziekte zeer kalm. Op een' morgen, kort voor haar' dood, nam ze nog mijne hand in beide de hare en noemde mij »Moeder«.

Het aantal opgezetenen bedraagt op 't oogenblik 78; maar we verwachten, dat meerderen uit de gebreklijdende desa's hierheen hunne toevlucht zullen nemen. Daarom zijn we alweer aan 't bouwen gegaan van een vijfde bamboezen woning. Ook hebben we hier en daar kamertjes bijgebouwd, waar getrouwden hun' intrek kunnen nemen.

Gelukkig hebben we eene flinke som gekregen door tusschenkomst van de Regeering, bijeengebracht door eenige vermogende Chineezen te Medan. — Innig dankbaar zijn we daarvoor. Moge God de milde gevers rijkelijk zegenen, ja; ook allen, die belangstellen in het lot van den noodlijdenden Javaan, al kunnen ze ook geene duizenden tot leniging hunner ellende bijdragen.«

Speciale giften voor Pangoengsèn worden door ons direct overgemaakt, terwijl een deel der ons ten behoeve van den noodlijdenden Javaan toegezonden gelden ook voor die landbouwkolonie zal worden bestemd.

Mededeelingen.

I. Afdeeling Utrecht en omstreken:

Den leden wordt beleefd, doch dringend, verzocht **bij verhuizing hun adres op te geven** aan ondergeteekende, en zulks c. q. nog te willen doen, daar reeds eenige lidmaatschapskaarten voor 1903 als onbestelbaar door mij terug ontvangen zijn.

Utrecht, 22 Januari 1903.
D. F. Romein,
Secr. penningmeester.

II. Afdeeling Rotterdam:

a. **Op 7 Februari 1903**
ten **8 ure** 's avonds,

zal in **Salon Doele** door den heer *J. Lefèbre* uit *Nijmegen*, vroeger te *Medan*, eene lezing worden gehouden over:

De toestanden in Deli, v. n. in verband met de brochure van Mr. J. van den Brand.

Leden, ook uit andere afdeelingen, die geen uitnoodigingskaart mochten ontvangen, hebben evenwel toegang *op vertoon van hunne lidmaatschapskaart.*

Leden, die introductiekaarten wenschen, gelieven dit, *met vermelding van het aantal* aan den fg. secretaris op te geven.

b. Bij het innen der contributie is gebleken, dat verschillende leden verhuisd waren. In verband met het geregeld ontvangen van het Koloniaal Weekblad, enz. is het van belang, **dat de leden hunne adresverandering opgeven.**

Alle eventueele klachten, speciaal *die over het niet ontvangen van het Weekblad*, gelieve men *ten spoedigste* te brengen ter kennis van den *fg. secretaris:*

J. de Jong,
Witte de Withstraat 61.

III. Afdeeling Breda.

Den leden wordt kennisgegeven, dat **Zaterdag 14 Februari a. s.** des avonds ten **8 ure** in de *Bovenzaal* van de *Beurs van Breda*, ingang St. Jan straat, de Hoog Edel-Gestrenge Heer **H. van Kol** eene lezing zal houden over:

Een reis dwars door Bali en Lombok.

Zij, die den 10den Februari geen toegangbewijs mochten hebben ontvangen, worden beleefd verzocht zich aan te melden bij den Secretaris der Afdeeling *J. C. van Reijn*, Princenhage, Steenweg A 377a, tegenover het Café van den Heer Bruijnseels.

Op **Vrijdag 6 Februari** a. s. des avonds ten **8 ure**, zal door de *Nederlandsche Afdeeling der N. I. Mpij van Nijverheid en Landbouw* een **openbare** vergadering worden gehouden in het lokaal van **de Christelijke Vereeniging van Jonge Mannen, 4, Prinsegracht** te 's-Gravenhage.

De heer *H. C. Prinsen Geerligs* zal dan eene lezing houden, door **lichtbeelden** verduidelijkt over: **De Suikerindustrie op Java.**

Ook op het bezoek van dames wordt gerekend.

Na de lezing zal er gelegenheid zijn, zoowel tot het doen van vragen, als tot debat.

Een indisch belang?

II.

Hoezeer het voor het beloofde kijkje alleszins gewenscht zou wezen, om volledigheidshalve een algemeen overzicht te geven van den toestand in de koloniën van andere natiën, die in aanmerking komen voor een vergelijking met onze bezittingen in Azië, meen ik mij in ons belang te moeten bepalen tot de ontleding der volgende, te voren reeds geciteerde officieele meening:

«En wat men nu ook moge zeggen van den toestand van Indië onder ons beheer, wanneer men den blik slaat van onzen archipel uit naar de eilanden, die bijna ontvolkt zijn door beschavings-experimenten, naar landen, die periodiek door hongersnood en pest worden bezocht, naar streken, die niet veel meer zijn dan ambtenaarskoloniën, dan meen ik, dat Indië niet behoeft te verlangen naar verandering van souverein, maar dat het blijven onder Neerlands heerschappij ook wel degelijk is in het belang van Indië».

Voorwaar, zoo de geschiedenis van het Polynesische ras wordt geschreven, zal het een vloekzang wezen, oprijzend uit de eilandenwereld, die zich in den stillen Oceaan verliest. Dan zouden klaagtonen zich doen hooren, zich voortplantend van atoll tot atoll om eindelijk zachtkens hier en ginds weg te sterven in den doodsnik van een volk, dat langzaam wordt uitgemoord, vergiftigd door het blanke ras.

Wie zou er niet gruwen van die afschuwelijke menschenjachten, die lang nog nadat de slavernij heette te zijn afgeschaft, door de *scum of scums*, amerikaansche, duitsche, engelsche, fransche en misschien ook wel hollandsche avonturiers, werden georganiseerd om aan de plantages van Queensland, Nieuw Caledonië en elders het benoodigde aantal Kanakken te kunnen leveren.

Wie vloekt niet de lieden die, het oog alleen op eigen gewin gevestigd, zich niet ontzagen, om heel het volk van Oceanië met hun vitrioolmengsels te vergiftigen?

FEUILLETON.

JALOUZIE.

Vrij naar het Fransch van Th. Rentzon.

(*Vervolg*).

Het deerde haar nu weinig meer te worden berispt, te worden aangespoord tot boetedoening en somwijlen bedreigd met al de martelingen van de hel. Zij biechtte en ontlastte voortdurend haar hart bij Anne-Marie, en dit was haar een groote troost, een groote verlichting van haar gemoed.

En uit dit verbrijzelde hart kwamen dan dikwerf jammerklachten, die Anne-Marie waarlijk diep roerden, vooral als er sprake was van het onschuldige bewijs der zonde, van het te verwachten kleine wezen, van dat kind in angst en wanhoop verbeid! Zonder in werkelijkheid moeder te zijn geweest, gevoelde Anne-Marie in haar hart toch de ware moederliefde, en als zoodanig hechtte zij zich nu werkelijk aan Rose.

Tot dus verre had zij in Rose alleen maar gezien, een onbeduidend, kinderachtig schepsel, een wezen, zóó geheel verschillend van haar eigen natuur, dat zij zelfs moeite noch poging had gedaan, om haar te leeren kennen of te begrijpen.

De zondares, vooral de nederige en boetvaardige zondares, daarentegen, werd voor haar een begrijpelijk, een beklagenswaardig menschelijk wezen. De kuische vrouw, die nooit had gezondigd, zelfs niet in gedachte, stond minder ver van Rose dan voorheen; zij geloofde aan het ontwaken van haar geweten, aan haar berouw en hoopte, dat de vreeselijke les, die zij had te ondergaan, van die wufte heidin een christelijke en een goede vrouw voor Pierre zoude maken.

Maar, diezelfde overwegingen zou Pierre natuurlijk nooit hebben!

Neen, Pierre moest ten eeuwigen dage onkundig blijven van het wangedrag van Rose, en tevens dat het levende bewijs van haar misdaad bleef bij de getuige daarvan, bij Anne-Marie die dan nog altijd, door een beroep op haar moederliefde, gunstig op Rose zou kunnen influenceeren.

En eindelijk, ten gevolge van al die overwegingen, nam Anne-Marie een waarlijk heldhaftig besluit, waardoor èn Pierre, èn Rose zouden worden gered, en waardoor alleen zij zelve zoude lijden.

In stede van drie slachtoffers, zoude er dan maar één enkel zijn.

Zij alleen, zij, Anne-Marie, het geheel onschuldige en vrijwillige slachtoffer, dat door haar godsdienst en groot geloof, door die hemelsche zelfopoffering minder zoude lijden dan een ander. Het gold hier eenvoudig: eene substitutie!

Eerst na heel veel moeite en tegenstribbelen gaf Rose daartoe haar toestemming. De sublime opoffering van Anne-Marie verschrikte haar; maar, zij was een van die wezentjes, die te eerder toestemmen, naar mate zij heviger hebben geprotesteerd.

Half waanzinnig door de vrees voor het lot, dat haar wachtte bij de ontdekking van haar misstap door haar man en geheel onder den invloed van den machtigen, onverzettelijken wil van Anne-Marie, die ook nu, even als altijd, zonder aarzelen, rechtstreeks haar doel vervolgde en ten uitvoer bracht, liet Rose nu maar eenvoudig doen, al wat Anne-Marie had vastgesteld.

En, zóó kwam het, dat de zoon van Ralph Lovel, geboren in een buitenwijk van Londen, dank zij de weinige belemmeringen in den vreemde ten opzichte van de registers van den burgerlijken stand, werd ingeschreven als het kind van Anne-Marie Magorrec, vader onbekend.

De vreeselijke angst, waarin die beide — op zoo een vreemde wijze tot elkaar gebrachte — vrouwen, leefden vóór en na de groote gebeurtenis, is licht te begrijpen. Zij leefden op de brieven van Pierre, die nu vrij geregeld werden ontvangen, en altijd aan Rose geadresseerd waren en steeds, meer en meer overvloeiden van innige liefde en vurigen hartstocht.

»Dit zal nu waarlijk mijn laatste reis zijn, schreef hij haar; ik zweer het U! Zonder U kan ik niet meer leven. Ik geef er het zeeleven aan. Ik wil U nooit meer verlaten!«

En Anne-Marie bedenkende, dat aldus die liefde voor Rose bij Pierre *boven* alles ging, zelfs boven zijne vroeger zoo groote liefde voor zijn betrekking, als scheepskapitein, zeide tot zich zelve: Ik heb goed, ik heb wel gedaan! *Zij* alleen is voor hem onmisbaar. Maar, wat zij niet zeide, wat zij zichzelve niet eens wilde bekennen, omdat een mensch nu eenmaal nooit de minder edele overwegingen, zelfs van zijn edelste daden, wil erkennen, dat was: dat zij — dit nu alles wetende, — onmogelijk meer in eendracht met Pierre en Rose onder één dak had kunnen blijven leven, als het ware als een totaal overcompleet wezen.

Haar geliefden broeder nooit meer terug te zien, scheen haar dragelijker dan een zoodanige, voortdurende en dagelijksche vernedering, een voor haar zoo vreeselijk ten achter stellen van haar, de liefhebbende zuster, bij de overspelige vrouw.

En toch *zag* zij haar broeder terug; zij zag hem terug, van woede buiten zichzelve en nog geen geloof kunnende slaan aan hetgeen men hem had gezegd.

Hij kwam nu in de provinciestad, waar zij zich had teruggetrokken, en heel eenzaam leefde, haar rekenschap vragen van haar waanzinnig handelen. Want ze moest niet wel bij het hoofd zijn, dit meende hij bepaald. Voor zoo een lagen zedelijken val kon maar *één* reden bestaan, en wel, een wanorde in de hersenen. Haar eenvoudig op te sluiten, om haar voor den vervolge te behoeden voor meer zulke dolheden, zou dan ook maar het beste zijn, dacht Magorrec.

Vervuld met dusdanige liefelijke gevoelens, en besloten om tot het uiterste te gaan, sprak Pierre zijn zuster aan, heftig en dreigend. Toen ze hem zag, vergat zij opeens de te voren reeds geheel gereed gemaakte comedie, en de armen naar hem uitstrekkende, wilde zij hem omhelzen.

Maar, hij hield haar met beide vóóruitgestoken armen vèr van zich af, uitroepende: Het is dan niet waar? Zeg mij, dat het *niet* waar is, wat men mij van je verteld heeft.

De tranen rolden Anne-Marie langs de wangen, toen zij dus door Pierre teruggestooten werd, en lispelende antwoordde zij:

Ge kunt en ge moet àlles gelooven, wat ge van mij hebt vernomen.

En, dan durft ge mij nog in het aangezicht te zien? En dan wildet ge mij nog omhelzen? Mijn eigen zuster. Eene

Wie kon een hartgrondige verwensching weerhouden, toen in een, te Londen verschijnend vakblad, de *Mining News* gladweg, als sprak het zoo van zelf, verteld werd, dat australische goudzoekers op Nieuw-Guinea iederen inboorling, dien ze op hun tocht ontmoetten, neerschoten uit vrees, dat zoo'n *nigger* hen misschien wel eens ad patres zou kunnen zenden?

Australië was en is nog een moordhol.

Maar, wie de fragmenten heeft gelezen, waaruit de geschiedenis van het Polynesische ras zou kunnen worden opgebouwd, zal ook veel hebben gevonden, wat niet tot verschooning, maar tot verklaring van dit treurig verschijnsel kan dienen, maar zal ook tevens hebben begrepen, dat een verwijzing naar hetgeen in Australië plaats had en heeft, als afschrikwekkend voorbeeld voor ons Indië niet opgaat.

Het Polynesische ras legt met name daar waar het, zooals op Nieuw-Holland, op het punt staat om uit te sterven, een grooten tegenzin aan den dag om met het blanke ras in aanraking te komen. Alle pogingen, om de lieden te bewegen zich duurzaam te vestigen, faalden. Zij leven in de wildernis, in de schaduw der *blue gums*, en komen daaruit eens af en toe te voorschijn om te stelen en te rooven of van de blanken voor hun ongeëvenaarde diensten als *bushrangers* tot opsporing van misdadigers, die in de wildernis gevlucht zijn, hun loon te ontvangen en zich te bedrinken. Zij voelen zich blijkbaar de meesters in hun land, en te zwak om den blanken indringer te weerstaan, trekken zich voor dezen terug, verder steeds verder, totdat eindelijk de waterlooze woestenij van het binnenland het graf zal zijn van den laatsten *native*, tenzij dat men er in slaagt, dezen op te vangen en als curiositeit te Melbourne, of te Sydney of in de toekomstige hoofdplaats der Australische federatie tot zijn dood te bewaren en te verplegen, gelijk het te Hobarttown op Tasmanië den laatsten inboorling van dat eiland verging.

En wie de geschiedenis van het koninkrijk Hawai kent, zal ontwaren, dat, niet alleen in koloniën van andere natiën, maar ook daar, waar het volk met meerderen aanleg dan anderen zijner rasgenooten onder de eigen meesters den weg der beschaving betrad, het verschijnsel van den achteruitgang viel waar te nemen. De oorspronkelijke bevolking der Sandwich-eilanden, die in Cook's tijd op ruim 100000 werd geschat, slonk onder het bestuur der verlichte Kamehameha's tot op de helft.

Doch juist in een engelsche kolonie, op Nieuw-Zeeland, kwam onlangs aan het licht, dat de Maori's, die zich geruimen tijd tegen den blanken indringer bleven verzetten, maar eindelijk den nek bogen en zich duurzaam vestigden, in aantal zijn toegenomen.

In Australië heeft men het schouwspel kunnen zien van een botsing tusschen den natuurmensch en den blanke, die een evolutie van eeuwenlange beschaving achter zich had, met voor den eerste noodwendig noodlottige gevolgen.

In ons Indië had het grootste gedeelte van de bevolking reeds een heele ontwikkeling achter zich en gaat er dientengevolge van het volk reeds een kracht uit, waarmede elke heerscher zou moeten rekening houden, terwijl, getuige de opiumvloek in verband met de toeneming der bevolking op Java, de bedoelde beschavingsexperimenten hier niet zulk een noodlottige uitwerking hebben, als zulks bij toepassing op den natuurmensch het geval bleek te zijn.

En nu de hongersnood, die met de pest in Engelsch-Indië periodiek heerschen?

Engelsch-Indië telt 295 millioen inwoners, Java ongeveer 28 millioen. Wanneer op Java tijdens een cholera-epidemie, die daar ook niet zoo sporadisch voorkomt, 100000 menschen worden getroffen, is dat zeer veel, doch wanneer in Engelsch-Indië 1 millioen menschen aan de pest komen te overlijden, *lijkt* dat veel meer.

En welke maatregelen werden op Java tegen de verspreiding der cholera genomen? Ik heb ten vorigen jare eene epidemie meegemaakt, maar behalve eenige wijze raadgevingen van het hoofd van plaatselijk bestuur te Batavia en enkele weinig kostbare voorzieningen toen de epidemie er al was, heb ik in Insulinde's hoofdstad niets bijzonders kunnen ontdekken.

In Engelsch-Indië liet men de zaak ook lang kalmpjes vrijwel op zijn beloop, totdat een commissie werd ingesteld en nu onlangs, ik weet niet precies meer hoeveel, doch een reusachtig bedrag werd beschikbaar gesteld om de pest in den Pendjab te bestrijden.

En de hongersnood, waardoor Engelsch-Indië periodiek wordt bezocht?

Wie tijdens den grooten hongersnood, die in 1901 hoofdzakelijk de provinciën Bombay, Bengalen en de Noordwestelijke provinciën van Hindoestan teisterde, in de britsch-indische bladen de verslagen heeft gevolgd, die ooggetuigen gaven van die dorre streken, waar geen grashalmpje meer was te bekennen, het te velde staand gewas, de bladeren van de boomen waren verschroeid, geen put meer water bevatte, rivieren en beken waren opgedroogd, beseft den omvang van het onheil in een gebied, waar 100 millioen menschen van den landbouw moeten bestaan, en beklaagt het arme Hindoestan, waar periodiek zulke tijden van groote droogte terugkeeren, waar periodiek in een heel regenseizoen zoo goed als geen druppel water valt.

En ja, wanneer men die beschrijvingen las van de heerschende ellende, van die ledige hoeven, waarvoor, naast de krengen van koeien en schapen de lijken der bewoners lagen, allen doodgehongerd, een prooi voor de raven, die zich in groote zwermen aan den welkomen buit te gast deden, dan voelde men in zich opkomen die machtelooze woede tegen het huichelachtig volk, dat ginds in Londens straten naar aanleiding van den intocht van lord Roberts te Pretoria, door den *man in the street* met Kiplings woorden de heerlijkheid, de macht van Engeland liet bezingen, maar hier een volk, waaraan zijn industrie en handel mee hun opkomst en bloei hadden te danken, liet verhongeren (1).

Maar tevens, wel verre van zich — vooral niet van een christelijk standpunt — er op te verhoovaardigen, dat ons Indië voor diergelijke periodieke hongersnooden bewaard bleef, voelt men hoezeer er voor Indië en dus ook voor ons, aanleiding bestaat tot dankbaarheid, dat daar niet periodiek gedurende een geheelen Westmoesson de regens uitblijven. Zoo dat eens mocht voorkomen — neen, ik wil er niet aan denken.

Zeer zeker, er bestaan in Engelsch-Indië nog andere oorzaken voor den grooten omvang der hongersnooden, die steeds met tijdperken van buitengewone droogte samenvielen.

De fiscus eischt veel voor doeleinden, die niet aan het land zelf ten goede komen, maar is een uitgaaf van 50 millioenen voor oorlog en marine voor ons Indië ook niet veel?

En de *rajot* in Engelsch-Indië is een even onverbeterlijke lichtmis als de Javaan en verkwanselt evenals deze met genoegen zijn oogst aan den *boenya* of geldschieter, als het er op aankomt om geld te hebben voor fuifjes of opschik.

Ongetwijfeld moet worden erkend, dat ook door ons Indisch gouvernement veel werd gedaan tot leniging van den nood in eenige districten op Java, maar zou het ook bij machte wezen om op evenredige schaal daarin te voorzien, uit het geld dus, dat Indië zelf opbracht, zoo niet in eenige districten, maar, laat ons zeggen, in heel Midden-Java de oogst mislukte? En zou Nederland anders bereid zijn bij te springen?

Ziet ge, men zou toch moeten weten, welke houding Nederland in een diergelijke omstandigheid zou aannemen, doch dat juister al hebben moeten ondervinden, om in dit verband met zeker recht de meening voorop te mogen stellen, dat het in het belang van Indië is, om onder de Nederlandsche vlag te blijven.

En nu een streek, die niet veel meer zou wezen dan een ambtenaarskolonie?

Ik verzoek U mij naar Saigon te volgen. Indo-China heeft den naam een ambtenaarskolonie te zijn, welk oordeel van Fransche afgevaardigden zelve afkomstig is en o.a. in 1896 en 1901 werd uitgesproken door de rapporteurs, resp. de heeren Siegfried en Pauliat, over de koloniale begrootingen dier jaren. Men verwees daarbij naar den zooveel gezonderen toestand in Engelsch-Indië.

Dr. That komt in een artikel in *Minerva*, waarin hij een overzicht geeft van het bestuur van den heer Doumer over Indo-China, tegen de meening op, dat het in die kolonie in dit opzicht slechter zou zijn gesteld, dan in Engelsch-Indië. Hij geeft toe, dat er juist door toedoen der afgevaardigden heel wat zoontjes van kiezers in eenige betrekking in Indo-China worden ondergebracht, maar schrijft dan:

«Men vergelijkt onzen burgerlijken dienst met den Civil Service in Indië, maar het is de Covenanted Civil Service, die daartoe in aanmerking komt. Daartoe behooren alle hoogere ambtenaren in Engelsch-Indië, waarvan men er meer dan 1000 telt. Onze burgerlijke dienst telt in het geheel 635, van wie 450 de lagere rangen bekleeden.

Men kan zich niet voorstellen, hoe Engelsch Indië door het functionnarisme wordt overstroomd. Er zijn meer dan 20 verschillende diensten, justitie, financiën, opium, zout, post, telegrafie enz. Ieder van die diensten telt honderden en duizenden ambtenaren; voor den dienst der telegrafie zijn er o.a. niet minder dan 7000».

En hoe staat het met het handelsverkeer van Indo-China?

Voor Saigon, de voornaamste haven dier kolonie, vermeerderde de tonnenmaat van de, daar binnenvallende schepen, van 1885 tot 1900 van 589.000 tot 1.572.000 en steeg de handelsomzet dier stad met het buitenland in 5 jaren tijds, van 1896 tot 1901, van ruim 215 millioen tot bijna 535 millioen franken. (1)

Den 25en December 1898 werd voor diezelfde kolonie door de Fransche Kamer van afgevaardigden een spoorwegleening ten bedrage van 200 millioen franken toegestaan, die in Frankrijk meer dan 20 malen werd volteekend en den onmiddellijken aanleg van een net van 2000 kilometers beoogt.

Ik zal het later nog wel eens meer uitvoerig over Indo-China en zijn bestuur hebben en wensch hieraan nog slechts toe te voegen, dat reeds sedert 1899 uitgebreide havenwerken voor Saigon werden onder handen genomen, dat in het vorige jaar de aanleg van havenwerken voor Toerane werd aanbesteed en dat het plan van een groote haven voor Tongkin in studie is. Dat omtrent dit laatste nog geen beslissing werd genomen, is te wijten aan de omstandigheid, dat men wegens de groote belangen, die er mee gemoeid zijn, huiverig is om Haiphong los te laten, terwijl aan het behoud van deze haven groote nadeelen zijn verbonden, als de lage ligging der plaats, gevaar van aanslibbing en zoo meer.

Moge met het vorenstaande kunnen worden volstaan, om aan te toonen, dat er aan de officieele bewijsvoering voor het belang, dat Indië bij het behoud der Nederlandsche heerschappij zou hebben, wel iets ontbreekt.

En ik meen zelfs eventjes verder te moeten gaan, dan ik aanvankelijk beoogde, om de hoop uit te spreken, dat men ten onzent een voorbeeld moge nemen aan de voortvarendheid, waarmede in genoemde ambtenaarskolonie, Indo-China, in 5 jaren tijds door het optreden van een krachtige persoonlijkheid als de heer Doumer tal van belangrijke vraagstukken in voor de kolonie gunstigen zin werden opgelost. Decentralisatie, de aanleg van een spoorwegnet, afdoende verbetering der groote havens, enz., ze werden alle in 5 jaren tijds ingevoerd of beklonken.

En ik zou nog wenschen, dat men onzerzijds niet al te prat ga op het goede, dat wij in Indië toch nog tot stand brachten, maar bij den zelfgenoegzamen blik, dien het officieele oog van onzen archipel uit om zich heen slaat, niet te veel naar Australië kijke, (2) maar ook eens zie, wat het Amerikaansch civiel bestuur op de Philippijnen verrichtte en zich ook spiegele aan de Straits-Settlements, Hongkong en Ceylon.

Is het behoud van de Nederlandsche heerschappij in het belang van Indië en wel in die mate, dat daardoor de last om het leeuwenaandeel der kosten voor zijne defensie tegen een buitenlandschen vijand te dragen, dien het zich door zijn souverein ziet opgelegd, wordt gerechtvaardigd?

Het antwoord op die vraag kan m. i., ook met het oog op het verleden, wat het heden betreft, niet anders dan ontkennend luiden.

Men denke hierbij niet aan die tienduizenden Nederlanders in Indië, voor wie het strijken van onze driekleur te Batavia een zware slag zou wezen, noch aan de duizenden vreemdelingen, die zich, met uitzondering van enkele, met would-be Rhodes-naturen begiftigde avonturiers, ook onder onze vlag heel senang (aangenaam) gevoelen en vrij aardig prospereeren, maar men houde het oog op dat, door onze machtspreuk tot eenheid geproclameerde conglomeraat van landen en volken, dat een heerscher noodig heeft, die met vasten wil en ruime middelen zich de welvaart voor oogen stelt dier door de natuur zoo rijk bedeelde streken, zoowel ten bate van zich zelven, als ten bate van de millioenen, die aan zijne zorg zijn toevertrouwd.

Maar wat niet is, kan worden. Het behoud van de Nederlandsche heerschappij kan voor Indië, met welks nooden wij ons thans vertrouwd hebben kunnen maken, een zaak van belang worden, en dat eindelijk het Nederlandsche volk, klein en groot, arm en rijk, tot het besef moge komen van de noodzakelijkheid om die mogelijkheid tot werkelijkheid te maken, zal zeker met mij ieder Nederlander hopen, die inziet, wat wij door onverschilligheid daar ginds in het verre Oosten op het spel zetten in een tijd nu, zooals Colquhoun zich uitdrukte: *The struggle for existence among nations is entering a fierce and desperate stage.* (1) Met een welvarend Indië op onze hand kunnen wij den komenden strijd met vast vertrouwen op den goeden uitslag onder de oogen zien.

En zonder dat? Arm Indië, dat zich dan nutteloos jaren lang zijn levenssappen zag aftappen voor het behoud van de heerschappij van een land, dat zich zelf in zijn kortzichtigheid aan dat behoud niets, of zoo goed als niets, liet gelegen liggen!

Maar dan ook, arm Nederland!

v. H.

(1) En toch werd in 1901 een bedrag besteed van omstreeks 100 millioen gulden aan onmiddellijke uitgaven tot leniging van den nood in Engelsch-Indië. *A mere stop gap* noemde de bekende schrijver Colquhoun bij eene in het Koloniaal Instituut te Londen gehouden lezing die hulp.

(1) De laatste cijfers wijzen op een vermeerdering met nagenoeg 150 percent in 5 jaren of 30 percent 's jaars. Voor heel Nederlandsch-Indië wees de handelsomzet in 1886 een bedrag van 312 millioen gulden aan en in 1900 een van 455 millioen, hetgeen een vermeerdering aantoont van omstreeks 3 percent 's jaars.

(2) Al ontbreken ook hier de lichtpunten niet.

(1) De strijd om het bestaan tusschen de natiën neemt een hevig en wanhopig karakter aan.

Oost-Indische berichten.

Dobbelhuizen te Batavia. Ziekte onder de karbouwen. Afdeeling Bandoeng van den Indischen Bond. Inzendingen naar de tentoonstelling te Osaka. Opening eener kunstambachtsschool te Batavia. Vijf- en twintig jarig bestaan der Burgeravondschool te Soerabaija. Nieuwe landbouw-kolonie te Tjibogo. Hervorming van het desabestuur. Opium-regie te Merauké. Stand van het onderzoek naar het toenemend pauperisme.

Het *Bat. Nbl.* vestigt zeer terecht de aandacht op de politie en de dobbelhuizen te Batavia. Het dobbelen toch is een kwaad dat met den dag toeneemt onder alle klassen der inlandsche maatschappij, gezwegen nog van de vreemde oosterlingen.

Ook der politie zal het wel bekend zijn dat het verpachten van de chineesche dobbelspelen niet ten doel heeft den pachter (en diensvolgens het gouvernement door het opdrijven der pacht) winst te laten slaan uit de dobbelzucht der inlanders. Integendeel, den inlanders is het dobbelen verboden en in stede dat clandestiene dobbelhuizen worden geweerd, zijn er verscheidene, in menigte zelfs, in verschillende wijken met den vinger aantewijzen, waar ook inlanders onmiddellijk of middellijk aan het spel deelnemen.

Wanneer de politie dan ook eens goed haar oogen openzet zou zij in de Bataviasche kampongs heel wat schoon te vegen vinden.

Wij willen hopen dat van bestuurswege krachtige maatregelen mogen genomen worden tot beteugeling van dit kwaad.

***

Aan het *Nieuws van den Dag voor N.-I.* ontleenen wij het bericht, dat er plannen bestaan tot aankoop door de Vereeniging Vacantie-Kolonies op West-Java van het z.g. militaire emplacement van Selabatoe, ten einde er een gezondheidskolonie voor zieke en zwakke kinderen te stichten.

Niet alleen in, maar ook buiten de vacantie zouden de kinderen daar dan in de frissche berglucht herstel en versterking kunnen vinden.

Wij juichen het denkbeeld van harte toe en wekken gaarne op tot ondersteuning der plannen van het comité.

***

Naar aanleiding van de ziekte onder de karbouwen in Grobogan lezen wij in de *Sem. Ct.* dat de bevolking zich thans niet alleen te weren heeft tegen de koorts maar ook tegen het gevaar dat haar ploegvee weder bedreigt, als er niet krachtdadige maatregelen worden genomen tegen het dreigende gevaar.

Waar moet het heen, als deze ziekte weder eenige duizenden karbouwen wegmaait?

Gelukkig het bestuur dezer afdeeling alle moeite in het werk stelt om verspreiding der ziekte te voorkomen.

***

In het *Bondsblad* komt eene mededeeling voor van het bestuur der afdeeling Bandoeng van den Indischen Bond aan de verschillende afdeelingsbesturen, waarbij bekend gemaakt wordt, dat een commissie is benoemd tot het instellen van een onderzoek om te komen tot de beantwoording der vragen: waaraan de armoede onder de inlanders en onder de europeanen is toeteschrijven en welke middelen aangewend kunnen worden om die toestanden te verbeteren?

Het ligt in de bedoeling van dit bestuur, met deze mededeeling de besturen der zusterafdeelingen tevens uittenoodigen gelijke commissiën met hetzelfde doel te vormen, ten einde uit de verschillende rapporten gegevens kunnen worden geput, welke het hoofdbestuur in staat zouden kunnen stellen der regeering van advies te dienen omtrent het gewichtige vraagstuk, waarvan hier sprake is en aldus mogelijk tot een bevredigende oplossing er van bijtedragen.

Mogen de ijverige pogingen van het bestuur met succès bekroond worden.

***

Magorree! Op uw leeftijd nog zoo verachtelijk te worden en u gelijk te stellen met de veile straatdeernen! Maar verdedig U toch ongelukkige! Wat hebt ge mij tot uw verontschuldiging te zeggen?

Niets. — In het geheel niets — Dan alleen, dat *gij* de oorzaak zijt van mijn val en van mijn ongeluk. Gij bemindet mij niet meer. En wij vrouwen hebben liefde en genegenheid noodig, even goed als het dagelijksch brood.

Wat? Ik beminde U niet meer? Hoe hebt ge u dat idée in het hoofd gehaald?

Wel, heel natuurlijk. Ik heb dat ervaren, sedert dat ge getrouwd zijt. Van af dat oogenblik bestond er voor u maar één vrouw meer op aarde: Rose. En ik, wel ik telde in't geheel niet mee!

Altijd die ellendige jaloezie!

Welnu ja, ik was jaloersch. Ik had niemand anders dan U, en op eens wist ik, dat ik, niets meer voor u was.

En daarom dan hebt ge mij altijd trachten op te stoken tegen mijne vrouw door allerlei praatjes en lasteringen, en hebt ge haar in mijn afwezigheid geplaagd en getreiterd! Loochen het maar niet, ongelukkige! Rose heeft het mij zelve geschreven.

Zoo! Heeft Rose U dat geschreven! hernam Anne-Marie, somber voor zich starende.

Haar lippen bewogen, als om te spreken, maar zij hield zich in, zij bedwong een wellicht bitter antwoord. En de martelaren, die met een enkel woord, met een enkel gebaar een smartelijken dood konden ontgaan, hadden niet meer verdienste, dan Anne-Marie op dat oogenblik.

Spreek daar nu maar niet verder over. Gij zijt onwaardig háár naam uit te spreken, snauwde Pierre haar toe.

Maar mijn jeugd, die is dan toch steeds vlekkeloos geweest!

Wat drommel, net eender als die van alle meisjes, die niet trouwen en tòch fatsoenlijk blijven. En zoo zijn er tientallen, neen, honderdtallen.

En zonder dat men daar eenige verdienste in ziet, meent ge?

Natuurlijk! Een vrouw is fatsoenlijk, of ze is het niet, antwoordde Pierre, op beslissenden toon. En ik houd al onze vrouwen van zeevarenden voor fatsoenlijke vrouwen.

Zoo, en intusschen wat doen haar mannen, en haar broeders? Wel, die zwalken den heelen wereld door, vrij als een vogel in de lucht, en doen wat hun luim, en hun hartstocht hun ingeeft, zonder daarvan rekenschap te geven aan wie ook; nòch aan hun vrouwen, nòch aan hun zusters.

Pierre trok verachtelijk de schouders op.

Is dat juist? Is dat billijk? ging Anne-Marie voort. En de zuster, die altijd heeft geleefd, gesloofd, gewerkt, zich gewijd, en haar jeugd en haar jeugdige gevoelens opgeofferd, alléén ter wille van haar broeder, wordt dan zoo maar in eens door dien broeder weggeworpen als een uitgeperste citroen. Is dat rechtvaardig? Is dat billijk? vraag ik U, Pierre!

Dat was de eerste maal, dat Anne-Marie een klacht tegenover Pierre uitte en het slaken van die smartkreet scheen haar te verlichten.

Dan had je maar moeten trouwen, toen je er voor in de gelegenheid waart, hernam Pierre smadelijk.

Uit liefde voor U, Pierre, heb ik dat toen niet gedaan, en later hebt gij mij maar àl te smartelijk de ondankbaarheid en de wispelturigheid van een man leeren kennen, om mij niet aan een huwelijksproef te wagen en dan nog meer te lijden.

Maar je hebt dan toch wel een minnaar genomen, brulde Pierre. Hoe heet die ellendeling? Ik wil zijn naam weten. Ik zal hem weten te vinden en hem dwingen je te trouwen en je in je eer te herstellen.

Anne-Marie lachte zenuwachtig, zeggende: zijn naam? Hij heeft er geen. Ik had alleen maar noodig, een kind, een schat, die mij alleen en uitsluitend toebehoorde. Een vader, die was mij volmaakt onverschillig en zelfs vond ik hem overbodig.

Zij is waarachtig waanzinnig, dacht Pierre, die nu veel kalmer en zachter werd.

Ja, ging Anne-Marie voort, ik verveelde mij doodelijk na uw vertrek. Ik was geheel alleen, terwijl uw vrouw, met uw goedvinden, paradeerde op het het strand te Dinard. De toekomst leek mij àl te donker, àl te ongelukkig. En toen, toen heb ik de liefdesbetuigingen aangenomen van den eersten den besten, een vreemdeling, dien ik nooit meer wil terugzien. Ik haat hem, net als ik alle mannen nu haat. Maar ik heb mij gewroken, op U, op Rose, èn op allen, die beweerden, dat mijn leven gedaan, en ik niets meer was, dan een nuttelooze, oude vrijster. Dàt heb ik dan toch nu eens heel anders getoond, hé? Nu ben ik Goddank moeder. Nu heb ik ten minste mijn kind, dat ik kan liefkoozen, en dat mij zal liefhebben. En nu heb ik U, ondankbare, ook in het geheel niet meer noodig.

Zij zeide dit alles op zoo stelligen, zoo arroganten toon, dat Pierre er geheel versteld van stond, en zijne oogen niet kon gelooven. Hij vroeg zichzelf nu af, of wellicht zijn ongelukkige zuster niet gelijk had? Of zij inderdaad niet het *recht* had gehad, om te doen zooals zij gedaan heeft? Ware zij niet een meisje geweest, maar een jongen, die eens een amourette had gehad, maar dan niet in haar woonplaats, dan zou hij er toch geen aanmerking op hebben kunnen maken. Zij maakte op 't laatst hem nog gek met al haar redeneeren!

En nu, nu ge den naam onzer ouders door het slijk hebt gehaald, wat denkt gij nu te doen? vroeg hij een beetje minder heftig.

Mijn kind opvoeden, vèr van u allen, vèr van het land mijner geboorte.

Het is een jongen, een flinke jongen; ik zal er een flinke man van maken; en dat zal *ik* doen, *ik* alleen, voegde zij er bij, op een uitdagenden toon.

Pierre gevoelde zich, als voorheen, onder den indruk van dien machtigen wil.

En uw groote vroomheid, waar is die gebleven?

God zal mij oordeelen! En is dat nu al, wat ge mij hebt te zeggen?

Neen, nog een enkel woord! Hebt ge geen schaamte, geen berouw, van het voorbeeld van wangedrag te hebben gegeven aan mijne engelachtige vrouw, die ik nog wel onder ùwe hoede had gesteld?

Smeek haar uit mijn naam, mij vergiffenis te schenken.

Zij zal U vergiffenis schenken, want zij is een engel van goedheid en van vergevensgezindheid. Maar *ik*, ik vergeef U nooit! Gij hebt mij het grootste leed aangedaan, dat ge mij ooit hebt kunnen doen.

Misschien na het verdriet, dat uw vrouw u nog zal aandoen. Maar zij zal u troosten. En mij zult gij vergeten, en, naar ik hoop, ook eenmaal vergeven.

(*Wordt vervolgd*).

Aan het *Bat. Nbl.* en het *Nieuws van den Dag voor N.-I.* ontleenen wij het een en ander omtrent de verschillende inzendingen, welke op de aanstaande tentoonstelling te Osaka een denkbeeld moeten geven van Nederlandsch-Indië.

Wij zullen ons bepalen tot een vluchtige opsomming van hetgeen er alzoo aan den Grooten Boom te Batavia te zien was, waar alle voorwerpen waren uitgestald.

Daar heeft men ten eerste de inzending der Ombilien-kolenmijnen, met een grooten hoop ruwe steenkool, met prachtige photo's en kaarten.

Daar heeft men het tin van Biliton en van Banka, het eerste witter en fraaier dan het tweede, met tal van fraaie voorwerpen uit tin gemaakt en met een mooi kistje, gevuld met photo's van het district Manggar.

Daar heeft men de hoeden van Petit Jean te Tangerang, in allerlei vormen.

De heer V. Zimmerman zond ware schatten van koper- en zilverdrijfwerk, goud geborduurde sarongs, kostbare krissen, karwatsen, kantwerk van Palembang enz.

De gouvernements-kinaonderneming Etablissement Rioeng Goenoeng zond basten en kinine, een uiterst belangrijke inzending.

Koffie was er in groote stopflesschen van Soember Aroem en vele andere landen; kapok allerprachtigst wit en glanzend van de Crediet- en Handelsvereeniging Rotterdam.

De kroon van alle inzendingen spande die van den heer A. van Laer Jr. te Swaroe Boeloerotto te Blitar, een groote collectie van alle denkbare specerijen en producten met smaak verpakt. Daar zag men thee, koffie in vele soorten, foelie, nootmuscaat, peper, lombok, rawit, vanille, cacaobladeren, widoeri, cacao enz.

Van de firma van Arcken en Co. zag men een inzending, gekroond door een magistraal borstbeeld in brons van H. M. de Koningin, vervaardigd door den sedert overleden Wortman, die daarmede de prix de Rome verwierf.

Daaronder ligt in smaakvolle vitrines een schat van heerlijk zilverwerk, o. a. een prachtig mooi embleem van den overvloed van N.-I., ciseleer, bloem-cantille werk en ook een vorstelijke pronksabel.

Groote stopflesschen gom damar, oliën van de Dordtsche petroleum-maatschappij en reusachtige schijven van paraffine-was en rijtuigkaarsen, zout in briquetten van Soemenep, verder een inzending van onzen Botanischen tuin, vaten alcohol, uit suiker gestookt tot 94 pct. toe en ook arak van Tjomal te Pecalongan, rijst van Gijselman en Steup, een groote inzending van oliën, als Cananga-olie, Citronella-olie, Lemon-olie, Trawas-olie, Ramping-olie enz. van de fabriek Odorata te Tjitjoeroek.

Ook de heeren Landberg en Zoon lieten zich, in hun qualiteit van houtaankappers, niet onbetuigd.

Zij zouden djatiehout en diverse meubelen, in verschillende kleuren gecireerd, ook kromhouten voor schepen en het model van een laadprauw van 50 kojangs, van Tjunia.

Met leedwezen werd er papier gemist van N. I. papierfabrieken. De papierfabrikage bestaat in Indië nog niet. Ook zag men er evenmin een anderen tak van nijverheid, die der lederbereiding; o. a. werd gemist het bereide alligator- en slangenleder van de firma Roussel.

De meest belangrijke inzending onder de rubriek kunstnijverheid is zeker wel die van Oost en West, een inzending, waarvoor de heer Zimmerman zich zeer veel moeite heeft gegeven. De inzenders en het comité hebben alle eer van hun werk en Nederlandsch-Indië zal te Osaka waardig voor den dag komen.

***

Naar wij uit de *N. Vorstenlanden* vernemen zal in het begin van 1903, onder bescherming van Mevrouw Rooseboom, in de Ursulinenschool op Parapattan, een Kunstambachtsschool worden geopend.

Jonge meisjes zullen daar gelegenheid vinden zich in verschillende vakken van kunst en industrie te bekwamen. Aan deze inrichting zal onderwijs gegeven worden in de fröbelmethode, het boekhouden, teekenen, schilderen, boetseeren, bloemenmaken, fraaie handwerken, het vervaardigen van dames-ondergoed en dames-toiletten, het illustreeren en het maken van kunstletters. Deze inrichting zal wel geen aanbeveling noodig hebben; onze leergrage vrouwelijke jeugd immers kan zich daar bekwaamheden verwerven, die haar later een zelfstandige positie in de maatschappij zullen kunnen verzekeren.

***

De viering van het vijfentwintig-jarige bestaan van de Burgeravondschool te Soerabaija had, blijkens het *Bat. Nbl.*, onlangs op een luisterrijke wijze plaats; nog nimmer had de Soerabaijasche kunsttempel ooit te voren zulk een enorme menschenmenigte binnen en buiten zijn muren geborgen.

Deze school ontving, bij gelegenheid van haar jubileum, van de maatschappij tot voortzetting der zaken van der Linde en Teves een zeer gewaardeerd geschenk, n. l. een belangrijke verzameling constructie-teekeningen betreffende bruggen-bouw, stationsemplacementen enz. van de Staatsspoorwegen op Java, alles in fraaie portefeuille met dedicatie besloten in een practische houten doos.

Aan het *Bat. Nbl.* ontleenen wij het bericht dat de Consul Wennink te Colombo zich het lot heeft aangetrokken van zestien krijgsgevangenen, geboren Transvalers, die, wegens weigering om den eed van trouw aan den Koning van Engeland afteleggen, door de Engelsche regeering in ballingschap zouden gezonden worden.

Hij heeft namelijk aan de regeering van N.-I. telegrafisch gevraagd of er voor deze 16 Transvalers, landbouwers en veefokkers, op Java plaats te vinden was, waar zij dan een landbouwkolonie kunnen stichten, waarop de regeering heeft geantwoord dat zij zal medewerken om dit plan tot uitvoering te brengen. Zij stelt zich voor hun land te geven, een paar honderd bouws, op de gunstige bepalingen van 1900, en wel te Tjibogo, waar zij landbouw en veeteelt kunnen uitoefenen om met deze proef tevens antwoord te krijgen op de vraag of landbouwkoloniën ook voor Indo-Europeanen en ontslagen militairen hier levensvatbaarheid bezitten.

Zij komen onder leiding van den heer Van Ham, oud-luitenant van generaal de Wet, een zoon van den op Lombok gesneuvelden generaal Van Ham. Reeds vergaderden eenige stadgenooten, meerendeels leden van het vroegere Transvaal-Comité, met het doel geld bijeen te brengen om de kolonisten bij te staan en ze ook het noodige te geven voor den aankoop van landbouwwerktuigen en vee.

Wij twijfelen niet aan den goeden uitslag dezer proef en zijn overtuigd dat deze onverzoenlijke, practische landbouwers, het bewijs zullen leveren dat deze landbouwkoloniën werkelijk levensvatbaarheid bezitten.

***

Naar aanleiding van een reeds vroeger in den *Indischen Gids* voorkomend opstel van den assistent-resident Schmalhausen over alles waaraan, naar zijn meening, Java behoefte heeft en in het bijzonder over de veiligheid van have en goed en een behoorlijk desabestuur, levert de *Nieuwe Vorstenlanden* eenige beschouwingen over de hervorming van het desabestuur en de belangen van de desabevolking, waaruit dat blad concludeert dat de politie in de desa's voldoende kan wezen, ook al wordt zij zonder betaling uitgeoefend door dienstplichtigen, maar dat zij onmogelijk bruikbaar kan zijn, wanneer haar hoofd met de gauwdieven heult, zooals in sommige gewesten met velen het geval was, waar dat hoofd een ongeschikt sujet bleek te zijn.

Wij ontleenen verder aan het blad het volgende:

„Waarlijk, men moet zich verwonderen dat het op Java nog gaat zooals het gaat, maar dat ter verzekering van de veiligheid van have en goed van den desabewoner noodzakelijk meer moet worden gedaan dan thans, staat dunkt ons vast.

Hervorming van desabestuur, terugkeer van een koloniaal-historische dwaling, die reeds zooveel ellende baarde, moge daarom boven aan blijven staan op het programma van hen, die het wel meenen met den javaan en niet hechten aan bedriegelijke leuzen".

Verder haalt dat blad aan wat de bekwame regent van Demak in het Tijdschrift voor het binnenlandsch bestuur over de desahoofden spreekt en neemt daaruit over de volgende woorden:

„Hoe ruim en onbeperkt ook de keuze moge zijn, de omstandigheid dat de kiesgerechtigden in den regel zich laten omkoopen en liever individuen tot hoofd hebben, die alles laten zooals het is, dan dienstdoenders, leidt er toe, dat het als een louter toeval moet beschouwd worden, bijaldien onder de desahoofden personen worden aangetroffen, die blijken geven de noodige capaciteiten te bezitten om den lande steeds trouw te dienen."

Is een regeering verantwoord als zij een dergelijken toestand laat voortduren?

Ook in het *Bat. Nbl.* komt een artikel voor over de verkiezing van desahoofden en de omkoopbaarheid der kiezers en hoofden, voor het geval de voordracht van deze hoofden moet uitgaan. Iemand, die gaarne gekozen wil worden, schrijft men in dat blad, heeft voor een middelmatige desa twee à driehonderd gulden over en voor grootere zelfs belangrijk meer.

In verband hiermede geeft hij aan de regeering den raad de zaak te laten zooals zij is en alleen in den eersten tijd te bepalen, dat iemand geen desahoofd mag worden, die niet minstens de meest inheemsche taal lezen en schrijven kan; een tijd daarna zou men moeten kunnen lezen en schrijven, zoowel in de inheemsche letterteekens als in latijnsche karakters, om telkens na een zekere periode de voorwaarden tot benoembaarheid moeielijker te maken, totdat de regeering personen krijgt, die naar haar oordeel voor die belangrijke betrekking in allen deele geschikt zijn. Die toestand wordt dan zonder schokken en ten genoege van alle partijen verkregen.

***

Het *Bat. Nbl.* deelt mede dat de regeering er over gedacht had ook te Merauké de opium-regie in te voeren, maar dat het Opperbestuur in Nederland evenwel van een andere zienswijze was, terwijl ook de Directeur van O. E. en N. het oprichten van kitten voor de soldaten en chineezen ter Z. O. kust van Nieuw-Guinea ontraadde.

Wij hopen — en vertrouwen ook eenigszins — dat de regeering zich bij die adviezen zal nederleggen en althans op Nieuw-Guinea, die zegeningen van ons bestuur nog eenigen tijd zullen mogen uitblijven.

***

Hoewel reeds achttien maanden zijn verloopen sedert door de regeering, bij circulaire van den directeur van O. E. en N., een onderzoek werd bevolen naar het toenemend pauperisme in de Europeesche maatschappij, is van daadwerkelijke hulp helaas tot den huidigen dag nog niets gebleken.

Aan het Bat. Nbl. ontleenen wij het een en ander omtrent deze aangelegenheid, dat wij hieronder laten volgen.

In Augustus 1902 vergaderde de commissie voor de eerste maal te Buitenzorg en werd toen den leden verzocht schriftelijk te doen blijken van hun gevoelen omtrent deze quaestie, op den grondslag der gegevens hun verstrekt en in verband met eenige mededeelingen, welke de voorzitter, de gouvernements-secretaris van Rees, deed betreffende het standpunt door de regeering in te nemen, ter zake van de middelen om het pauperisme te bestrijden. Deze beschouwingen zouden dan het uitgangspunt vormen der bespreking op de volgende vergadering.

Deze volgende vergadering ligt echter nog in het verschiet, zelfs zijn de nota's bovenbedoeld nog niet door alle leden ingediend.

Deze nota's zullen in hoofdzaak bevatten een schriftelijke uiteenzetting der denkbeelden van de heeren der pauper-commissie aangaande het concubinaat in de kazerne (op verzoek van den heer J. van der Steur), verder aangaande de mogelijkheid en wenschelijkheid om te verhinderen dat gewezen mindere militairen van Europeeschen landaard zich in Indië vestigen, ten ware zij kunnen aantoonen, dadelijk na het verkrijgen van hun paspoort, hier een eerlijk en behoorlijk bestaan te zullen vinden — een der leden wenschte hen daarenboven nog voor de keuze te stellen: „hun kinderen erkennen of de kolonie uit". In dit geval zullen de voorwaarden van het dienstverband dien — overeenkomstig moeten worden gewijzigd, daar het tot heden aan de gegageerde militairen vrij stond in de kolonie te blijven of de kolonie te verlaten.

En wat betreft de aanwijzing na het afgaan met paspoort, als eisch tot het verkrijgen eener vergunning om zich in Indië te vestigen, hier een eerlijk en behoorlijk bestaan te kunnen vinden, dient de opmerking dat menig minder militair, die in het leger zich uitstekend gedroeg, zich buiten het leger, wanneer hem de steun der strenge krijgstucht ontbreekt, allesbehalve bruikbaar toont en derhalve, ontslagen uit de betrekking, welke hem dan het recht zou schenken in Indie te blijven, toch al spoedig naar de kampong zou verhuizen om daar het aantal nietsdoeners en paupers te vermeerderen. Zulke en dergelijke quaesties maken het onderwerp uit der nota's; zij raken het algemeen welzijn en wij hopen, zegt het Bat. Nbl., dat de regeering aanleiding zal vinden althans de meest belangrijke openbaar te maken.

West-Indische Berichten.

Nieuwjaar! Wij ontvingen bij de laatste W.-I. couranten ook *De Surinamer* van 1 Januari, die onder het opschrift „Zalig Nieuwjaar!" o. a. schrijft:

„Over het pas ten grave gedaalde zullen wij maar niet veel zeggen. Het was een rampjaar, ziedaar het grafschrift voor 1902!

Zwaar drukte 's Heeren hand op land en volk.

Doch in eigen boezem tastend, moeten wij dan niet volmondig erkennen: het was niet onverdiend!

Met 1 Januari, hopen wij, zal een blijder tijd aanvangen.

Er is reden voor dat hart-verruimende vertrouwen.

Het seizoen der laatste weken is gunstig voor den landbouw. Allerwegen hoort men de blijde mare: de ziekte vermindert.

De goudindustrie schijnt de crisis te boven te komen.

Bijna zeker is het, dat in dit jaar een aanvang zal gemaakt worden met de spoorbaan naar de Lawa.

De gezondheidstoestand laat weinig te wenschen over.

Het bestuur is in handen van een man, in den waren zin des woords.

Reden dus te over om te hopen, dat 1903 beter zal zijn, dan het voorgaande jaar."

***

Een Jubileum. Uit „*Onze West*" van 31 Dec. 1902 nemen wij over: „De heer *A. E. J. W. Juta* vierde Zondag j.l. het zilveren jubileum van zijn komst in Suriname. In dien langen tijd heeft hij heel wat campagnes meegemaakt, en — wat meer zegt — gelegenheid gevonden zich in velerlei opzicht verdienstelijk te maken jegens de kolonie.

Het zal een geducht verlies zijn, wanneer de heer Juta den dienst zal verlaten, hetgeen vernemen wij, vermoedelijk in 1904 zal plaats vinden".

***

Wijziging-arbeidscontract. In hetzelfde blad lezen wij, dat alsnog de heeren G. H. Koolhoven en Chs. Douglas zijn benoemd tot leden der Commissie tot onderzoek van de wenschelijkheid omtrent wijziging van bestaande en het tot stand brengen van nieuwe bepalingen in zake het arbeidscontract.

***

Geldnood in Suriname. Wordt 't niet telkens met zooveel woorden gezegd en herhaald, toch kan men uit verschillende mededeelingen, klachten, beschouwingen over den algemeenen toestand in Suriname maar al te vaak opmaken, hoe krap men daar in 't geld zit en hoe zeer gewenscht credietinstellingen er zouden wezen, om hun te hulp te komen, die nu worstelen van 't eene ongunstige jaar op 't andere, maar noodwendig door gebrek aan geldelijken steun ten onder zullen moeten gaan. 't Lijkt ons daarom niet ondienstig 't volgende uit een Surinaamschen brief over te nemen, waarin deze zaak behandeld wodt.

„Nu iets" schrijft men ons, „wat u niet uit de couranten leest, n.l. dat wij in grooten geldnood verkeeren, waarin de eenige credietinstelling, die wij rijk zijn, — de Surinaamsche Bank — niet kan voorzien.

De oorzaak daarvan is gelegen in de mindere opbrengst der kakaoplantages gedurende de laatste jaren, zoodat vele ondernemingen moesten bijpassen. Eenige plantages zijn van eigenaar verwisseld, meerdere staan op nominatie denzelfden weg op te gaan, maar ook eigenaren, die andere resources hadden, zien deze opdroogen en wij staan, zonder dat de noodklok geluid heeft, op punt naar den kelder te gaan. Op de ondernemingen, de plantages zelve, als onderpand, werd in de latere jaren geen geld meer geleend. Men was in dit opzicht niet verwend, maar ook op persoonlijk crediet krijgt men, behoudens uitzonderingen, geen geld meer, omdat de diskonto-rekening van de Bank reeds hooger staat, dan voor deze wenschelijk is en het is nu zoover gekomen, dat men op onroerend goed in de stad geen geld op 1e hypotheek meer kan krijgen uit gebrek aan geld.

De Vereeniging voor den Grooten Landbouw wendde zich per rekest tot den Gouverneur om steun van Gouvernementswege in dezen abnormalen toestand. Al ware het slechts, dat het Gouvernement voorschot gaf ter betaling van arbeidsloonen voor de immigranten, in wier onderhoud het anders toch ten slotte zou moeten voorzien.

„Maar", eindigt onze berichtgever zijn schrijven, „zulk een verzoek heeft een langen weg te maken en komt de inwilliging allicht te laat".

Voordracht van Ds. SUPHEERT over
De Kolonie Curaçao.

„Als iemand verre reizen doet, dan kan hij wat verhalen", aan deze bekende uitdrukking dacht zeker het bestuur van „Oost en West", zoo meende de heer Supheert, toen het hem uitnoodigde, om een en ander mede te deelen over de Kolonie Curaçao en het leven daarginds, dat hij als predikant te Bonaire een zestal jaren meemaakte.

Gaarne had hij voldaan aan het tot hem gericht verzoek, om, even als in 't Noorden van ons land, ook hier, door 't houden van een causerie, mede te werken tot het doel van de Vereeniging: het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën.

Was dit gewenscht voor onze koloniën in 't algemeen, niet 't minst was dit noodig voor Curaçao: het stiefkind onder de zusters.

Spreker vond 't zelfs noodig te beginnen met te wijzen op een misverstand, waarop hij reeds zoo menigmaal in 't moederland was gestuit, dat n. l. onze West-Indische bezittingen één geheel vormen en even als de Oost-Indische onder één Gouverneur-Generaal staan, wat niet 't geval is.

Suriname op 't vasteland van Zuid-Amerika, vormt één en de zes eilanden in de Caraïbische zee: Curaçao, Aruba, Bonaire, St. Eustatius, Saba en St. Martin, welk eiland ten deele Fransch eigendom is, — maken samen de andere kolonie, — de kolonie Curaçao, — uit. Beide bezittingen met eigen, van elkaar onafhankelijke besturen,

't Voornaamste en grootste der zes genoemde eilanden is Curaçao, dat met Bonaire en Aruba onder de kust van Venezuela ligt.

Nu hij in gedachte zoo dicht bij deze tegenwoordig veel besproken republiek was, kon hij den lust niet weerstaan, den toehoorders wat over dat land en volk mede te deelen en een opmerking toe te lichten, die hij eenigen tijd geleden in het *Koloniaal Weekblad* las, dat 't n.l. onbegrijpelijk was, waarom die Venezuelanen steeds revolutie maakten en elkaar doodschoten. Dat „waarom" zou spreker door een kort verhaal verduidelijken. Op reis van Trinadad naar Curaçao bestond de bediening voor de passagiers op de boot, waarmee hij de reis maakte, uit niet meer dan twee man voor vijftien reizigers; maar toen onderweg zes Venezuelaansche generaals aan boord kwamen, kregen deze extra bediening, voor elke twee, één jongen meer. Spreker, die deze onderscheiding wel een beetje te ver gedreven vond, sprak er den hofmeester over aan en vroeg naar de reden er van. „Wel", antwoordde deze, „ik ben verantwoordelijk voor alles dus ook voor 't tafelzilver en als ik die heeren nu niet onder een afzonderlijke bewaking stel, dan gappen ze me de boel in minder dan geen tijd weg".

In deze Venezuelaansche eigenschap ligt de oorzaak van de vele revoluties.

Elk wil op zijn beurt in de gelegenheid gesteld worden, zich rijk te stelen, om zich daarna in een der

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

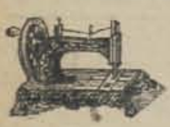
Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvrage toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Vraagt offerte voor Ned. OOST en WEST INDIË.
Agent voor den Haag en omstreken, de Heer
A. DE SWERT. **Schenkweg 216**

A. LEWENSTEIN,

Wagenstraat No. 18a, Den Haag.
Levert de beste:

NAAIMACHINES à contant en op afbetaling.

De meest nieuwe soorten steeds voorhanden.
Op alle machines kan geborduurd worden.
Onderricht gratis.
Drie jaar schriftelijke garantie.
Machines worden ook op zicht gezonden.

G. L. Arbeiter,

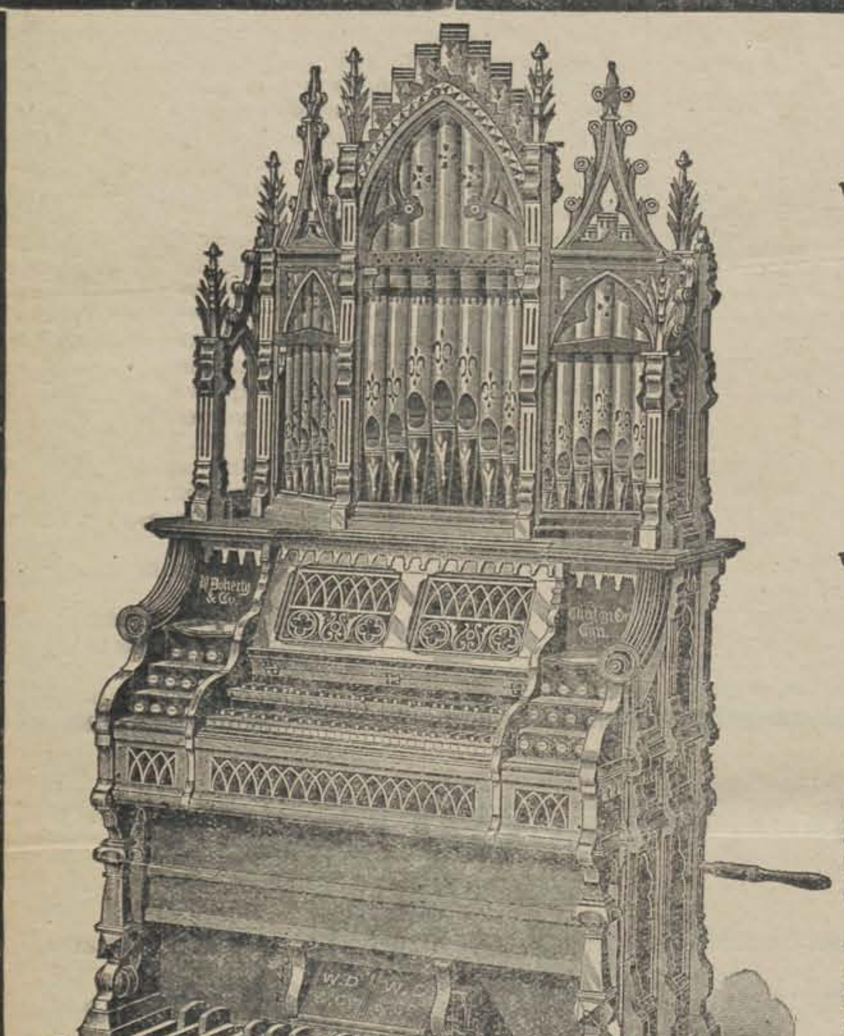
Spuistraat 63. Den Haag.
HOFBONTWERKER.

Grootste sorteering van uitsluitend Ia Pelterijen.

Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.

Opzetten van Vogels en Zoogdieren.

Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

GOOSEN en SWAGERMAN,

Vleugels Piano's en Orgels.

149, Boekhorststraat 149a,
DEN HAAG.
RIJKE SORTEERING.

Magazijn van Koffie, Thee, Vanille Cacao en Suiker.
Zoutmanstraat 71, bij de Laan van Meerdervoort.
12 Stokjes Vanille à een Gulden net verpakt.
Probeer onze Chineesche Thee à Een Gulden de 5 ons.
Gegarandeerd Zuivere Cacao à 75 cent de 5 ons.

PORT-, SHERRY, MADEIRA en fijne TAFEL-WIJNEN,

AGUILAR'S

ZIJN **alom bekend.**

HEERENGRACHT 3-52,
Den Haag.
Succursalen: BATAVIA.
De Heeren B. DE BAS & Co.
LEIDEN, UTRECHT, NIJMEGEN.
Export naar Oost en West.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL — **ENDERLE en OOSTERVEEN**
HOFSPUI No97. — HOFSPUI No97.

Haagsch Publiciteits Bureau

Gebouw Mercurius
NOORDEINDE 33.

Plaatsing van annonces in
alle bladen der wereld.
Voor de **INDISCHE BLADEN**
vrage men de
bizondere voordeelige voorwaarden

Anton Lotz,

Horloger-Opticien.
PIET HEINSTRAAT 61,
's-GRAVENHAGE.
Export naar Oost- en West-Indië.

Horloges. — Pendules.
Optische Artikelen.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,
Koffiestelletjes, Bouilloeirs,
enz., enz., enz.
's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

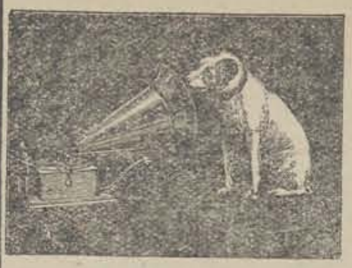
A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.
Ned. Fabriek van
Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.
Inrichting voor 't borduren van
Lambrequins, Stoelzittingen, enz.
Uitgebreide Weverij en Passementfabriek
voor de vervaardiging van **Franjes, Embrasses** en **Agrementen** in soliede qualiteit en iedere verlangde kleur.
CONCURREERENDE PRIJZEN.

Fournisseurs de la Cour.

KOK & ZOON,

Tailleurs,
VEENESTRAAT 39,
La Haye.
☞ **Maison recommandée pour costumes „Genre Tailleur" pour Dames.**

GRAMOPHONE.

Simplex Sport Stores.

BUITENHOF 1, 's-Gravenhage.
FRANS ERNST.
Eenig Agent van de
Gramophone and Typewriter Ltd.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,
HAARLEM, Barteljorisstraat 32.
's GRAVENHAGE. Spui 12.
Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

Chaussures Françaises et Americaines

A. Kogels & Zoon,

56. Prinsestraat 56. — 's-Gravenhage,
RIJKE SORTEERING
SALON-, SOIRÉE- EN BALSCHOENEN.
SPECIALE INRICHTING VOOR SCHOEISEL OP MAAT.

Magazijn van Muziekinstrumenten.

GEBR. KOK (Gevestigd sedert 1848)

's-GAVENHAGE, Gortstraat 17. AMSTERDAM St. Jansstraat 31.
Speciale inrichting voor het repareeren van alle soorten Strijkinstrumenten.
Snaren, Strijkstokken, Étuis, enz. enz.
☞ **Specialiteit in Strijkstokken:**
A. VIGNERON à Paris en RICH. WEICHOLD Dresden.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.
Nouveaute's voor elk seisoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCHE LLOYD"

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam. 1903	van Marseille. 1903	te Port-Said. 1903	te Padang. 1903.	te Batavia. 1903.
Sindoro *	7 Febr.	19 Febr.	24 Febr.	16 Maart	18 Maart
Salak	21 „	5 Maart	10 Maart	30 „	1 April
Lawoe	7 Maart	19 „	24 „	13 April	15 „
Ardjoeno	21 „	2 April	7 April	26 „	28 „
Goentoer *	4 April	16 „	21 „	10 Mei	12 Mei
Merapi	18 „	30 „	5 Mei.	24 „	26 „
Gedé	2 Mei	14 Mei	19 „	7 Juni	9 Juni.
Oengaran	16 „	28 „	2 Juni	21 „	23 „

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.
De Hoofd Agenten: **Ruys & Co.**, *Rotterdam.*
De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage.*

COSTUMES NAAR MAAT,
Gegarandeerde Coupe.
Specialiteit in:
Gekleede Costumes,
Mantelcostumes,
Mantels,
F. W. von Gemmingen,
13 Anna Paulownaplein — Den Haag.
BLOUSES,
PEIGNOIRS,
Costuumrokken.
GROOTE KEUZE in:
Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten
per busje à 35 en 55 cts.
KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar.
Gandaria assin - Atjar temoe koentjie.
Indische Siropen. - Versche Kruiden. - Manissans.

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Donderdag 29 Januari 1903.

Europeesche wereldsteden metterwoon te vestigen. (*) Zij die aan de staatsruif staan, hebben natuurlijk de beste kansen.

Eenmaal een opmerking uit het *Koloniaal Weekblad* behandelende, wilde spreker ook nog op een andere de aandacht vestigen, waarin, n. l. den heer van Kol, die op de grootmoedigheid van Engeland gewezen had, om zijn koloniën, waar noodig, bij te springen, attent werd gemaakt op de vele tekortkomingen in deze van Britsche zijde.

Mocht 't al waar zijn, meende hij, dat aan Engeland wat verweten kon worden, daartegenover kon op zeer veel tegemoetkoming en belangstelling worden gewezen. In de Britsche West-Indische koloniën kon men allerwege de steun en hulp, door het Moederland verleend, gewaar worden; bemerken, hoe voortvarendheid werd aangewakkerd, ondernemingsgeest aangemoedigd.

In de West-Indische koloniën van Nederland eer het tegendeel!

Overal tekortkomingen, verwaarloozing van belangen, gebrek aan belangstelling. Terwijl, om een voorbeeld te noemen, Georgetown in Engelsche Guyana reeds sedert lang allerlei voordeelen van de bescherming geniet, is daarvan in de kolonies Suriname en Curaçao nauwlijks sprake.

Toen in Guyana een suikerkrisis werd door gemaakt, paste de Engelsche regeering bij, nu in Suriname een Cacaokrisis te duchten is, wordt er niet gedacht aan 't tijdig verleenen van hulp en op Curaçao moet de boel maar gaan zooals 't gaat.

En toch met voldoende steun, voorlichting, opwekken van den ondernemingsgeest, met wat doorzettingsvermogen kan er zooveel gedaan en verkregen worden.

Spreker noemde eenige voorbeelden:

Bekend is de prachtige haven van Curaçao, de St. Annabaai, smal aan de monding en dieper 't land in, zeer verbreed. Aan weerszijde van 't smalle gedeelte is de Willemstad gebouwd. Rechts, de haven binnenkomende, ligt de „Spaansche zijde", waar zich voor 't meerendeel de winkels, pakhuizen, gouvernementsgebouwen enz. bevinden; links „Otrabanda", — de overkant, — waar de woonverblijven der meeste ingezetenen zijn. Jarenlang werd de gemeenschap tusschen die twee zijden onderhouden door z. g. pontjes, — open platboomvaartuigjes, — die door negers over en weer gewrikt werden, en hoewel over dien onhebbelijken toestand, — 't genoodzaakt zijn door weer en wind met levensgevaar over te steken, overgeleverd aan de nukken en grillen der pontjesnegers, — jaar op jaar werd gemopperd en op verbetering aangedrongen, regeering en 't bestuur zagen geen kans 't machtig ingewikkeld probleem, — 't leggen van een brug, waarbij met eb en vloed rekening moest worden gehouden, — op te lossen.

Daar kwam zekere heer Smith als konsul van Amerika, zag de primitieve en gevaarlijke verkeerswijze, herinnerde zich weleens van een schipbrug te hebben gehoord, berekende de kosten van zoo'n brug, ging 't gemiddelde verkeer eens na, raadpleegde een deskundige, vroeg koncessie aan, met bepaling, dat hij bruggegeld mocht heffen, verdiende in enkele jaren duizende guldens en deed ten slotte de brug voor een ton over.

De watervoorziening van Curaçao is over 't algemeen slecht, omdat de regenval op zich zelf, en ook de verspreiding van de regens over het eiland, zeer onregelmatig is. — 't Hemelwater wordt daarom opgevangen en in regenbakken bewaard; maar volgens spreker zijn er vijftig huizen tegen één, die er geen bezitten en dikwijls was er in regenarme jaren groot gebrek aan water en moest dit duur betaald worden.

De heer Smith heeft hierin verbetering gebracht, door 't aanleggen van een waterleiding, waarvan de buizen zelfs door de haven gelegd zijn.

Tot vóór eenige jaren kende men op Curaçao alleen petroleumlicht. De heer Smith heeft er het elektrisch licht ingevoerd, dat er nu algemeen brandt.

Verder richtte hij er depots op van steenkolen en Noordsch ijs.

Dat hij, dank zij zijn voortvarendheid en open blik, goed zijde spon, is te begrijpen; jammer is 't echter, dat de voordeelen der verbeteringen door een vreemdeling ingevoerd ook in diens zakken kwamen.

En dergelijke feiten, waarbij de landgenooten zich de room van de melk lieten scheppen door vreemdelingen, moeten helaas meer gestaafd worden.

Met de fosfaat-ontginningen was 't in hoofdzaak niet anders gesteld.

Ook hier was 't een Engelschman, die naar onze Kolonie afgezakt, om een betrekking te zoeken, de fosfaatbeddingen op Klein Curaçao, — een eilandje vlak bij Curaçao, — leerde kennen en begreep, dat er uit een exploitatie op de eilanden goud te slaan was. — Hij vroeg koncessie voor de ontginning en werd er millionair mee. — Jarenlang, herinnerde spreker, werden de kosten van de openbare werken in Curaçao bestreden door de uitvoerrechten op de forforzure Kalkgronden. Dergelijke „schatten" van den bodem kunnen tijdelijk voordeel aan de kolonie brengen, op den duur moest Curaçao 't hebben van den handel en wel transitohandel. — Gelegen tegenover de Venezuelaansche kuststad Coro, die echter een ondiepe haven heeft, zoodat schepen met eenigen diepgang er niet binnen kunnen, eigent Curaçao zich bizonder tot tijdelijk opnemen van de ladingen der groote schepen. — In kleine kustvaartuigen worden de produkten naar Coro en ook andere plaatsen in Venezuela verscheept.

Wellicht dat de tijd niet ver af ligt, dat naast handel, ook landbouw aan de bevolking een goed middel van bestaan zal opleveren. — Volgens spreker stond deze op een zeer lagen trap van ontwikkeling; maar geloofde hij met Professor Went, dat hierin een aanmerkelijke verbetering was te brengen.

Op Bonaire had hij slechts één landbouwwerktuig leeren kennen, waar zoowat 't heele landbouw bedrijf mee werd beoefend, n.l. een soort houweel of kapmes, daar *sjap* genoemd.

Maar niettegenstaande de weinige zorg aan grondbewerking besteed, of bij planten en zaaien in acht genomen, had hij prachtige vruchten en andere landbouwvoortbrengselen gezien. — Enkele dezer werden door hem genoemd en beschreven.

De veerijkdom bestaat vooral in 't bezit van groote kudden geiten, — kabrieten, — die in de hooge, drooge bergterreinen welig tieren, al sterven er velen in zeer regenarme jaren door gebrek aan voedsel en water.

Runderen komen op de eilanden veel minder voor en op Bonaire werd dan ook zelden rundervleesch gegeten. Zoo nu en dan werd een koe geslacht, nadat een inteekenlijst bij de burgerij was rondgegaan, om te weten, of er wel op voldoende afname gerekend kon worden.

Valt er op het rundervee niet veel te roemen, dit is wel het geval, wat de ezels betreft; geen loome, luie dieren zooals over 't algemeen in 't vaderland, maar fiere, vlugge beestjes, die veel van ponnies weg hebben en uitstekend door hun kracht en taaiheid in de bergen op hun plaats zijn.

Zooals bekend, is 't zout van onze West-Indische eilanden terecht zeer gewild.

Een groot deel wordt, — of liever werd, — door Bonaire geleverd. Want werkten er vroeger ongeveer achthonderd negers in de pannen, nu is dit cijfer tot een tweehonderdtal gedaald en wordt er ook niet meer een honderdduizendtal vaten zout 's jaars uitgevoerd.

Er wordt dan ook niet veel gedaan, om den uitvoer te bevorderen. Integendeel. Treurig noemde spreker 't zelfs, dat voor 't zout van Curacao naar Holland aan inkomende rechten f 3 per 100 k° moest worden betaald en even treurig, dat voor de eilanden, die één kolonie uitmaken, onderling een invoerrecht van 3 pct. van alle goederen wordt geheven. 't Zou ons vreemd klinken, als wij voor goederen uit Amsterdam inkomende rechten moesten betalen en toch is het geval niet anders.

De zoutpannen, die zich vroeger over een uitgestrektheid van drie uur gaans langs de zuidkust van Bonaire uitstrekten, bestaan uit vierkante kuilen, ongeveer één meter diep, door dammen gescheiden en waarin geulen loopen, voorzien van sluizen. Het zeewater stroomt bij hoogen vloed in de pannen, die daarna worden afgesloten. Na ongeveer drie weken aan verdamping te hebben bloot gestaan, is het langzaam uitgekristaliseerde zout „rijp" en wordt in manden uitgeschept en tot enkele meters hooge heuvels opgestapeld. Het overtollige water druipt er uit en na in de zon gedroogd te zijn, is de helwitte glinsterende massa zoo hard, dat regens die een dag of veertien aanhouden, er niet veel van afspoelen.

Behalve tot export wordt het zout gebruikt tot het zouten van de, om de eilanden meest aan hengel of lijn, gevangen visch, ofschoon de visscherij er niet veel te beteekenen heeft. En dat kon heel anders zijn, want de Caraïbische zee is buitengewoon rijk aan velerlei zeer smakelijke visch en spreker had daarom wel eens in overweging gegeven, Hollandsche visschers te laten overkomen, om de eilanders te leeren, hoe vischvangst eigenlijk moest worden ingericht en gedreven, ten einde voordeelen af te werpen.

De Regeering, van wie een dergelijke voorlichting zou moeten uitgaan, geeft echter zoo luttel weinig steun, dat het niet de moeite loont er om te vragen, zelfs al weet men, dat met weinig, veel bereikt kan worden. Zoo vertelde spreker, dat hij een bezitter van een plantage er op wees, hoe noodig 't was zijn vruchtboomen, waarvan de kruinen in elkaar groeiden, te snoeien, maar de man wist niet, hoe dit moest gebeuren, zoodat spreker 't hem zoo goed en zoo kwaad als 't ging, voordeed. — Waarop de boomen werkelijk veel meer vruchten droegen. — De eigenaar liet, dit bemerkende, nu en dan de wilde twijgen met stokken van de boomen slaan; met 't gevolg, dat de weinig deskundig gesnoeide, maar eerder gehavende boomen toch een veel grootere oogst gaven.

Na een pauze, waarin de toehoorders enkele Curaçaosche bizonderheden, voortbrengselen en foto's, die uitgestald waren, konden zien, hield de spreker hen nog een korten tijd bezig met een vluchtige schets over meer huishoudelijke bizonderheden en eigenschappen van de donkere bevolking.

In 't algemeen zijn de negers en mulatten goedaardig. Misdaden van beteekenis komen er dan ook meestal niet voor. Wel kleine politie-overtredingen, als 't stelen van geiten ter wille van de huid, die een waarde van drie kwartjes heeft. — Hun hoofdvoedsel is *„foensje"*, een meelpap, in water met wat zout gekookt, van de fijngemalen kleine maïs.

De mannen zijn liefhebbers van een flinken borrel rum en de vrouwen van een pijpje tabak. De meiden zijn er allesbehalve zindelijk en vormen zoo als sprekers vrouw vaak beweerde, met de mieren de grootste plaag van de West. Waren de meiden, hoewel gewillig en handig, „als de mieren er bij" als er kleinigheden te bemachtigen waren, zoo waren de mieren „als de meiden er bij" als er maar even wat van hun gading ergens werd neergezet.

Verder behandelde spreker eenige misstanden met betrekking tot de inrichting van het rechtswezen op de eilanden buiten Curaçao en tot de recherche, maar ging hierop niet diep in.

Met genoegen hadden de aanwezigen geluisterd naar 't geen de heer Supheert hun op gezellige wijze over de Kolonie Curaçao, — in 't bizonder echter over Bonaire en Curaçao, — had verteld.

(*) B. v. in het presidentenkwartier te Parijs; een buurt in die stad, waarin veel verdreven en gevluchte presidenten en ministers der Zuid- en Centraal-Amerikaansche Staten wonen.

RECLAMES.

Van vreemde Koloniën.

In de afgeloopen week heeft het Fransche parlement zich met de begrooting van Koloniën opgehouden, naar aanleiding waarvan door de afgevaardigden van Réunion, Guadeloupe, Martinique en Guyana een wetsontwerp is ingediend, waarbij algeheele gelijkstelling dier koloniën met de overige departementen van het rijk zou worden verkregen.

Het geldt hier voor die koloniën de oude quaestie van autonomie of gelijkstelling, waarvoor dit ontwerp nu een oplossing in laatstbedoelden zin zoekt.

Terwijl het senatus-consult van 1866 voor die koloniën de poort wijd open zette voor de autonomie, trad in 1892 de reactie in en zagen zij zich haar finantieel beheer door het moederland gedicteerd. In 1900 blies de wind weer uit den autonomischen hoek, maar nog hebben zij niet de volle beschikking over alle middelen, terwijl haar daartegenover verschillende verplichte bijdragen aan het moederland, als souverein, werden opgelegd.

De commissie van rapporteurs over de begrooting van buitenlandsche zaken heeft zich over de Marokkaansche quaestie en het fransch-siameesch tractaat uitgesproken.

De rapporteur, Dubief, die deel uitmaakt van de meerderheid in de Fransche kamer, gaf als zijn meening te kennen, dat de normale oplossing der genoemde quaestie moet worden gezocht in een internationale overeenkomst, waarbij de neutraliteit van de haven Tanger zou worden gewaarborgd, en wat bedoeld tractaat aangaat, waarvan de datum, waarop de bekrachtiging van het Fransche parlement moet zijn verkregen, waarschijnlijk met toestemming van Siam zal worden verschoven, liet de rapporteur zich in weinig gunstigen zin uit.

Verschillende maatregelen, die in den laatsten tijd te Bangkok werden genomen, wijzen er dan ook op, dat het der siameesche regeering met hare onderhandsche toezeggingen aan Frankrijk geenszins ernst is, terwijl de rapporteur niet naliet op te merken, dat de toegeeflijkheid, waarvan de fransche regeering in het tractaat van den 7den October l. l. blijk gaf, onder de inheemsche bevolking van Indo-China als een bewijs van zwakte zou worden aangemerkt.

In den laatsten tijd treedt de quaestie van Sjeik Said weer op den voorgrond.

In het jaar 1866 stond het hoofd van den stam der Ahemis aan een fransch koopman te Aden, Mas, een strook gronds af, die tegenover het eiland Perim op den vasten wal van Arabië is gelegen. Die strook werd toen aan de fransche regeering aangeboden, die echter weigerde op den koop in te gaan. Het huis Rabaud & Cie te Marseille kwam den 17den Mei 1870 in het bezit van het terrein, en in de maand Augustus kwamen voor Sjeik Said vier fransche schepen en werd door de fransche regeering een aanvang gemaakt met den bouw van een etablissement. De oorlog van 1870-71 maakte hieraan een einde en Sjeik Said geraakte in het vergeetboek, behalve bij de Porte, die er in 1885 een garnizoen legde. Intusschen werd het huis Rabaud & Cie van Duitsche zijde een bod van 4 millioen franken voor zijne bezittingen gedaan, maar de heeren Rabaud en Barin gaven aan Frankrijk de preferentie voor de helft van dat bedrag.

Men dringt er nu op aan, dat Frankrijk zich feitelijk in het bezit stelle van Sjeik Said om op die wijze de engelsche stelling op Perim te neutraliseeren.

De nood onder de Bretonsche visschers brengt iemand op het denkbeeld om die lieden, die steeds in armoedige omstandigheden verkeeren, te bewegen naar een gezond gedeelte van de Tongkineesche kust te emigreeren.

De emigratie zit voor Frankrijk en zijne koloniën in de lucht.

Men stelt zich wonder wat voor van europeesche kolonisatie der hoogvlakten van West-Afrika; Yoenan op de grens van Tongkin moet door een reeds getraceerden spoorweg naar Yoenanfoe voor fransche immigratie ontsloten worden; van de door aardbevingen geteisterde bevolking van Martinique wil men duizenden naar andere koloniën doen verhuizen en kunnen nu reeds 285 huisgezinnen in Fransch Guyana onder dak worden gebracht; terwijl de fransche immigratie ook moet voorzien in de ontvolking der australische eilanden onder fransch beheer.

Het zij mij vergund bij dit laatste punt even stil te staan en het volgende te citeeren uit de, door den gouverneur-generaal van Oceanië, Edouard Petit, bij de opening der jongste zitting van den Algemeenen raad dier kolonie gehouden rede:

„Bij een bezoek aan den Markiezen-archipel werd ik pijnlijk getroffen door de ontvolking dier eilanden, die mij van een vroeger verblijf zoo goed bekend zijn. Op plaatsen, waar ik 20 jaren geleden 500 tot 600 inwoners telde, vond ik er nu hoogstens een vijftigtal. Het is het einde van een ras, dat niet anders schijnt te vragen dan kalmpjes ten onder te gaan, weigerend om zich aan de eerste regelen der hygiëne te onderwerpen en zich aan de dronkenschap overgevend, die met eenige erfelijke ziekten het ras decimeeren, en dat ondanks het verbod op den invoer van alcoholische dranken op die eilanden en het nauwlettend toezicht der posthouders. Des nachts, op weinig toegankelijke plaatsen in het binnenland, vervaardigen zij zelven in het geheim van klapperwater en citroensap geestrijke dranken, ter vervanging van de rhum en andere dranken, waarvan wij den invoer op die eilanden hebben verboden."

De fransche consul-generaal te Batavia, de Coutouly, wijst in een zeer lezenswaardig rapport over de overbevolking van Java en hare gevolgen op de mogelijkheid eener belangrijke emigratie van dat eiland naar de australische koloniën van Frankrijk, ter voorziening in het tekort aan arbeidskrachten voor de exploitatie van den bodem.

Van de immigratie van Boeren op Madagaskar hoort men in den laatsten tijd niet veel meer. Daarentegen schijnt er een constante trek van onverzoenlijken naar de hoogvlakten rondom den Kilimandjaro in Duitsch Oost-Afrika te kunnen worden geconstateerd.

De Belgische koloniale ondernemingen maakten in het afgeloopen jaar over het algemeen verre van goede zaken. De Banque d'Outre Mer, die zooveel ondernemingen steunde en in het leven hielp roepen, moest op haren inventaris van den 31en Maart ll. een verlies van omstreeks 6.5 millioen franken constateeren en daarbij de aandeelhouders manen tot vertrouwen in de toekomst.

Ook koning Leopold, de souvereine vorst van den Congostaat, tevens groothandelaar en koopman in ivoor, enz., achtte het noodig om in zijn Nieuwjaarsspeech de menschen tot geduld te manen. Het is voor Z. M. te hopen, dat de zaken weer zullen marcheeren want hij heeft een goed deel van zijn populariteit te danken aan de in den Congo door Belgische kapitalisten gemaakte winsten.

De markt van caoutchouc te Antwerpen was echter ook in het afgeloopen jaar zeer levendig. Er viel wel in vergelijking met het jaar tevoren een vermindering in den aanvoer te constateeren, maar de aanvoer bedroeg toch nog 5.403.985 K. G. tegen 5.849.903 in 1901. Welk een vooruitgang toch als men bedenkt, dat daar in 1891 slechts 20000 KG. werden aangevoerd. Waarvoor heeft men dan toch koloniën? O, neen, de Congostaat is geen kolonie, maar voor de Belgen is het toch vrijwel alsof het wel zoo ware.

De verminderde aanvoer van caoutchouc op de Antwerpsche markt in 1902 werd veroorzaakt door maatregelen van het Gouvernement van den Congo-staat om het gehalte van het product te verbeteren.

In het afgeloopen jaar werd daar ook bepaald, dat van af den 1en dezer voor elken, in de bosschen van den staat, geoogsten ton van dat artikel, 500 voeten met jonge boompjes of lianen moeten worden beplant.

Sedert 1901 zijn zoo en door tusschenkomst van ambtenaren van het gouvernement nagenoeg 4 millioen nieuwe boomen geplant.

In de Vereenigde Staten breidt zich de katoenindustrie zoo rasch uit, dat de industrieelen op dat gebied in andere landen zich angstig beginnen af te vragen, of het niet wel eens mogelijk zou kunnen wezen dat Uncle Sam al zijn katoen, en dat zijn nu maar eventjes 10.5 millioen balen op een wereldproductie van 25 millioen, voor zijn eigen spinnerijen wil houden om de wereldmarkt met zijn katoentjes te overstelpen. Hij zou ook, voordat het nog zoover is — op het oogenblik verbruiken de Amerikaansche spinnerijen bijna 4 millioen balen — wel eens een hoog uitvoerrecht van zijn katoen kunnen heffen.

In de meeste landen, die er koloniën op na houden, heeft men er dan ook reeds aan gedacht om te trachten katoen voor de vaderlandsche industriën te verbouwen.

Rusland begon er al 15 jaren geleden mee in Turkestan, waar de oogst 1902—1903 op 504000 balen geschat wordt. Engeland bevorderde in het, door John Bull beschermde, en werkelijk heel aardig er bovenop geholpen, Egypte den aanbouw van katoen, zoodat daar de productie in 10 jaren tijds van 600000 tot 1.2 millioen balen in 1898 steeg. Maar dat is voor de lieden van Lancashire nog niet genoeg en de Britisch Cotton Growing Association wil nu met een kapitaal van f 600000 trachten om in alle Engelsche koloniën den katoenbouw intevoeren waar mogelijk, en dien overal te bevorderen. Tot genoemd kapitaal hebben ook de werkliedenvereenigingen hun scherfje bijgedragen. In Duitschland is een Maatschappij met een kapitaal van f 450000 opgericht, die zich hetzelfde doel met betrekking tot de Duitsche koloniën voor oogen stelt en al vast in Togo aan den gang gaat. In Frankrijk wordt op het oogenblik de groote trom geroerd voor de oprichting eener dergelijke maatschappij.

v. H.

INGEZONDEN.

Aan te bevelen Coöperatie.

Geachte Redactie,

Leidt nu uit mijn opschrift niet af, dat ik coöperatie niet als regel aanbevelenswaard zou vinden, ik gebruik echter dezen titel om den leden onzer Vereeniging te wijzen op eene **samenwerking,** die speciaal voor „Oost en West" **van groot belang is.**

Het schijnt mij namelijk toe, dat uw „Weekblad" nog veel meer advertenties zou krijgen, wanneer de neringdoenden de ondervinding hadden, dat de leden der Vereeniging bij voorkeur koopen bij degenen, die in het orgaan adverteeren.

Voert nu niet als wederlegging aan: dat *dadelijke* invloed van reclame in geen enkele zaak wordt ondervonden, omdat deze zich eerst doet gevoelen in de toekomst, vooral daar uw blad in een groot getal exemplaren ook naar Oost- en West-Indië gaat, op de mailbooten wordt gelezen, enz. enz.

Dat is allemaal heel juist, maar de meeste menschen zijn nu eenmaal zoo, dat zij ook graag *directe* voordeelen zien en in dit geval ligt er in dat verlangen *veel billijks.* Het zijn toch immers de advertentiën, die voor een groot deel het drukken en uitgeven van het orgaan betalen en dit moeten dunkt mij de leden en de lezers, die voor bijna niets het Koloniaal Weekblad ontvangen, trachten aan de adverteerders te vergoeden, wanneer hun ook dit, zooals hier het geval is, niets kost!

In de meeste gevallen is het toch aan U en mij, en ook aan veel anderen onverschillig, of wij hetgeen wij noodig hebben, koopen bij *A* of bij *Z*, aannemende, dat beiden goede waar leveren voor denzelfden matigen prijs. Welnu, dan is het mijn stelsel: bij voorkeur voor leverancier te kiezen de letter van het alphabet, die genoeg vertrouwen in onze Vereeniging en haar orgaan heeft om in dit laatste te adverteeren.

Wat dunkt U van dit stelsel? Ik durf het met alle gerustheid *en met de zekerheid niemand daardoor te schaden* aan mijn medeleden aanbevelen, want in ons blad is toch zeker wel advertentieruimte *voor 't gansche alphabet.*

U mijn dank betuigende voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,
Uw Dienaar,
Den Haag, 28 Januari 1903. PRACTICUS.

Geachte Heer Redacteur,

Verplicht mij ten zeerste met o. v. letteren in uw eerstverschijnend no. te willen opnemen.

In het *Bondsblad* van den Indischen Bond van Woensdag 31 December 1902 no 301, komt een artikel „Alweder Kleine Landbouw" voor, ingezonden door „Wong Tani"

Aangezien ik niets met dat artikel heb uittestaan en de gedachten en meeningen daarin uitgedrukt en verkondigd in strijd zijn met die van mij, die sedert jaren onder denzelfden naam getracht heb de belangen van den Javaan te dienen; zoo zal 't mij zeer aangenaam zijn hiermede te voorkomen, dat men zich door den gelijkluidenden pseudoniem vergist.

Ter voorkoming van verwarring in de toekomst zal ik als oudste „Wong Tani", mij voortaan deftig noemen „Wong Tani" Sr.

Met besten en beleefden dank voor de opname

Hoogachtend,
Uw Dw. Dr.,
„Wong Tani" Sr.
's-Hage 28 Jan. 1903.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

ADVERTENTIEN.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81. Telephoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILEERINGEN, zoowel in koop, als in huur.

Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

Gemeubileerde Huizen te Huur, waarbij:

Huizen met 10 Kamers à *f* 100 per maand.
Benedenhuizen ad „ 45 per maand.
Bovenhuizen ad „ 60 per maand.
Geheele Inrichtingen steeds voorradig.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

Behangerij.
Stoffeerderij.
Meubelmakerij.

Complete Meubileering.

OBRECHTSTRAAT 173/175. DEN HAAG.

F. J. VISSER & Co.

OOST EN WEST.

RESTAURANT

open, iederen dag der week van **10** ure v. m. tot **7** ure 's avonds.

Des **Zondags** van **12** tot **3** ure n. m.

Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.

Diné *f* 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (*plat du jour*) *f* 0.80, bereid door een baboe.

En gros. **En détail.**

Hoofd-Depôt
(voor 's-Gravenhage)
van af
15 October 1884
van het **ECHTE**
Prof. Dr. G. Jaeger's
NORMAAL-ONDERGOED,
voor Heeren, Dames en Kinderen,
in Winter- en Zomer-qualiteit.
uit de Fabriek der Heeren
Wilh. Benger Söhne,
Stuttgart,
tot de laagste prijzen

Lijders aan Jicht en Rheumatiek ten zeerste aanbevolen.

Specialiteit in Kousen en Tricot-Goederen in Katoen, Wol. Merino en Zijde.

A. Vahle & Co.

DEN HAAG, Hoogstraat No. 14
— Telephoon 1218 —
ROTTERDAM, Hoogstraat 340.
— Telephoon 2937. —

Corsmit Brossois C^o.

Wagenstraat 18

DEN HAAG.

Inrichting voor complete

Meubileering,

geschikt voor Indische Familie

van af

Salon
Huiskamer
Slaapkamer
Logeerkamer
Dienstbodekamer
Keuken
Gangen

f 850,

Franco door geheel Nederland

☞ Prijscouranten, Teekeningen of Photo's gratis op aanvrage.

Stoom-, Wasch- en Bleekinrichting.

OPGERICHT IN 1866.

Meermalen uitgebreid en verbeterd volgens de nieuwste en beste methode tot het wasschen, drogen, strijken en opmaken van alle Witte, Bonte, Flanellen en Wollen goederen.

Alle soorten van Gordijnen.

Geeft de meeste waarborg voor eene behandeling met **bacterie vrij** water uit Norton wellen op ± 32 Meter beneden D. P. geboord en in een speciaal toestel ontijzerd.

Voordeelige condities voor enkel gewasschen en gedroogd.

Tarieven op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Brief adres: GEBR. HEIJNEN.

Witte Brug. — Den Haag.

IN ROBES

Fransche Coupe.

Maison L. Carrière „Gratio".

SPECIALITEITE IN INDISCHE KLEEDINGEN.

Reform kleeding naar keuze.

Attesten ter inzage. ***120, Van Swietenstraat 120. Den Haag***

Firma A. KOKEE.

Nieuwe Havenstraat 32^D.

UITZENDING VAN DINERS.

f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

Rayon Special „Costume Reforme".

ROBES ET MANTEAUX.

MAISON DE COUTURE.

Hoogstraat 10. **H. J. G. Harm.** La Haye.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvrage **gratis** toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST" te **'s-GRAVENHAGE** en te **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden.

B. F. C. DALDERUP,

ATJEHSTRAAT 68—68a—70, hoek Batjanstraat.

Het beste en voordeeligste adres voor

BUSGROENTEN.
UITGEWOGEN GROENTEN.
ZUURKOOL.
GEDROOGDE GROENTEN.
GEDROOGDE VRUCHTEN.
VRUCHTEN IN BLIK.
GELD. ROOKWORST.

KON. NED. STOOMVERWERIJ

Opgericht 1864.

J. HOEVELS.

ROTTERDAM.

CHEMISCHE WASSCHERIJ.

Franco toezending. Franco retour.

DAMES LAMBOOY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
W. VAN OLPHEN, Molenstraat 39, „ „
B. STRAUB, Frederikstraat 10, „ „
VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, „ „

J. V. van den Arend.

MARCHAND-TAILLEUR.

Van Kinsbergenstraat 100.

's-Gravenhage.

Beveelt zich beleefd aan tot het maken van

Heeren Kleeding naar Maat.

ATELIER VOOR REPARATIE.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,

hoek PERPONCHERSTRAAT,

Den Haag.

Logies te bes reken

per maand, dag en week.

Fotografie-Toestellen,

en alle toebehooren.

OOK SPECIAAL VOOR INDIË.

Gramophones van af f 38.

Monarch Gramophones

van af f 66, met Concert Soundbox.

Beslist beste adres bij

L. Hoorenman,

Prinsestraat 29,

DEN HAAG.

SIEGEL-PIANINO.

„Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandsche autoriteiten, Musici en Technici."

HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl.-Indië, België en Zuid-Afrika,

EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van Muziek-Instrumenten,

voorh. D. ANSINGH en Co., Zwolle.

De Wekker.

Afdeeling Reformkleeding

Zeestraat 29, den Haag.

ONTVANGEN wollen poreuse stoffen, ter vervanging van flanel en jeager.

Zendt franco stalen en modellen.

ATELIER VOOR REFORM-COSTUUMS.

LEIDEN,	DEN HAAG.	DELFT,
STATIONSWEG 19.	GEDEMPTE BURGWAL 8, bij de WAGENSTRAAT.	21, CHOORSTRAAT.
Eerste Modes.	**E. v. d. Horst,** MAGASIN de SOLDS	Nieuwste Garneering.

Grootste keuze **echte LYONSCHE ZIJDE** in zwart en gekleurd, ook andere kleedingstoffen bijzonder geschikt voor Indië, ***voor de helft der gewone prijzen.***

Alle goederen welke niet naar genoegen zijn, al zijn dezelve ook afgesneden, worden gaarne omgeruild.

Stalen worden op aanvrage franco toegezonden.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG",

HAAGPOORT 4.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Heerengracht 4**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Twee Dames voor pianolessen.

Een heer, gewezen fabricatiechef suikerfabriek, met diploma machinistenschool, voor admin. betrekking.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Eene Dame te Leiden voor het maken van uitzetten.

Een gep. Off. O. I. L. voor admin. werk zonder salaris.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Drie Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Drie Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Twee Dames zoeken plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Drie Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Drie gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Drie jonge Meisjes en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

Twee gep. off, reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.

Een geg. Conducteur der art. O.-I., met uitstekende aanbevelingen, voor admin betrekking, toezicht houden in fabriek, concierge, enz.

De s-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.